

Energia din surse regenerabile și contribuția la asigurarea independenței energetice

CUPRINS

<i>Sumar executiv</i>	iii
<i>Sinteza</i>	iv
<i>Glosar termeni</i>	vi
<i>Contextul european și național privind tranziția către producția de energie electrică din surse regenerabile de energie</i>	1
<i>Strategiile și politicile adoptate la nivel național pentru promovarea producerii de energie electrică</i>	15
<i>Evoluția producției și consumului de energie electrică la nivel național</i>	23
<i>Evoluția capacităților de producere a energiei electrice din perspectiva asigurării independenței energetice</i>	29
<i>Evoluția prețurilor la energie electrică în contextul tranziției energetice</i>	40
<i>Concluzii și recomandări</i>	46
<i>Măsurile luate de conducerea entității</i>	48
<i>Bibliografie</i>	49

SUMAR EXECUTIV

De ce a efectuat Curtea de Conturi acest audit?

Necesitatea efectuării misiunii de audit a fost determinată de rolul pe care energia îl ocupă în viața economică și socială, precum și de importanța acestui sector în cadrul noilor politici privind tranziția spre o economie cu un nivel scăzut al emisiilor de gaze cu efect de seră.

Obiectivele auditului performanței au fost următoarele:

- evaluarea gradului în care a fost asigurată independența energetică din perspectiva utilizării surselor regenerabile de energie, ca urmare a politicilor/strategiilor elaborate de Ministerul Energiei;
- analiza evoluției prețului energiei electrice în contextul tranziției energetice.

Perioada auditată: 2017-2022

Recomandările auditului

- elaborarea de programe și planuri de acțiune în sectorul energiei electrice, inclusiv în ceea ce privește dezvoltarea activităților de stocare a energiei electrice.
- analiza programelor de investiții la nivelul operatorilor economici aflați sub autoritatea Ministerului Energiei, în vederea prioritizării proiectelor de investiții din sectorul energiei electrice, precum și urmărirea implementării acestora.
- promovarea de acțiuni care să conducă la eliminarea decalajului între retragerea din exploatare a unor capacități de producere a energiei electrice și punerea în funcțiune de noi capacități de producere, astfel încât cererea de energie electrică să fie asigurată din producția internă.

2023

România nu are asigurată independența energetică, fiind necesare investiții în realizarea de noi capacități de producere și în dezvoltarea rețelor

Ce a constatat Curtea de Conturi?

România nu are aprobată o strategie energetică națională, document fundamental prin care să fie stabilite obiectivele sectorului energiei electrice pe termen mediu și lung și modalitățile de realizare a acestora.

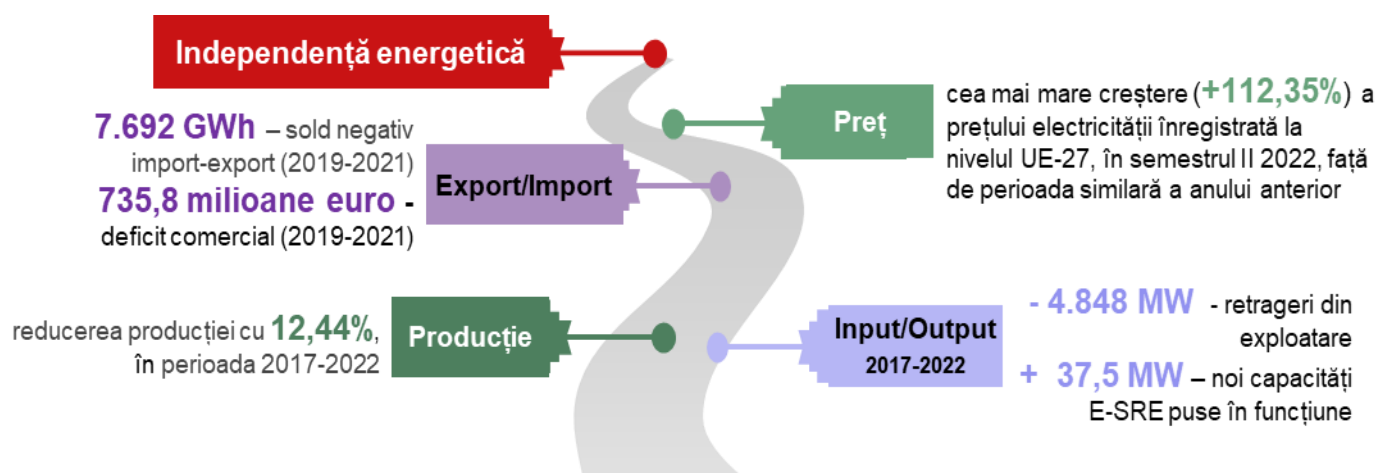
Retragerea din exploatare a capacităților de producere pe bază de cărbune (-2.680 MW) și hidrocarburi (-2.168 MW) **nu a fost substituită** în perioada 2017-2022 de punerea în funcțiune **de noi capacități pe bază de surse regenerabile** (+37,56 MW), fapt ce a generat o diminuare a producției de electricitate.

Pe fondul diminuării producției interne de energie electrică, **România a devenit importator net de energie electrică începând cu anul 2019**, iar **soldul balanței comerciale** a înregistrat în acest sector un deficit de **735,8 milioane euro**, în perioada 2019-2021, în contextul în care prețurile medii ponderate la care s-au efectuat tranzacțiile de import au fost superioare celor la care s-a efectuat exportul.

Obiectivul stabilit pentru anul 2022 privind creșterea puterii instalate în noi capacități de producere a energiei din surse regenerabile (+ 1.816 MW), **nu a fost atins** decât în proporție de 0,64%, nerealizarea acestuia având un efect negativ asupra nivelului producției de energie electrică și asupra asigurării independenței energetice.

Diminuarea investițiilor programate la nivelul operatorilor din sectorul producției de energie electrică și **înregistrarea unui grad redus de realizare al programelor de investiții** a condus la neasigurarea independenței energetice.

România a înregistrat **cea mai mare creștere a prețului electricității la nivelul UE-27 în semestrul II 2022 (+112,35%)**, comparativ cu perioada similară a anului 2021, ocupând primul loc și în ceea ce privește raportarea prețului la puterea de cumpărare, cu 119,25% peste media UE-27.

Independența energetică este determinată de creșterea producției de energie în vederea asigurării consumului intern de energie electrică (Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice - 2021)

SINTEZA

- **România ocupa locul 31 în clasamentul RECAI**, care cuprinde cele mai atractive 40 de state din punct de vedere al investițiilor în sectorul SRE și al oportunității de implementare a proiectelor de investiții din anul 2014, iar în raportul întocmit **în iunie 2023, România nu mai apare în acest clasament.**
- Transpunerea la nivel național a legislației comunitare nu a fost efectuată în totalitate la termenele stabilite la nivel european.
- **România nu are aprobată o strategie energetică națională**, document strategic prin care să fie stabilite obiectivele sectorului energiei electrice pe termen mediu și lung și modalitățile de realizare a acestora.
- **Strategia de valorificare și promovare a surselor regenerabile de energie nu a fost actualizată**, nefiind stabilite obiective și acțiuni de promovare a surselor regenerabile de energie (SRE) pe termen mediu și lung, precum și potențialul tehnic, economic și ecologic pentru fiecare tip de resursă.
- La nivel **național nu a fost elaborată politica energetică**, document prin care să fie urmărite direcțiile stabilite prin strategia energetică, **în baza Programelor de guvernare.**
- România a înregistrat, **în anul 2021, o pondere a energiei din surse regenerabile** în consumul final de energie, de 23,60%, cu 1,82 puncte procentuale peste media realizată la nivelul Uniunii Europene, dar **în scădere cu 0,88 puncte procentuale față de nivelul înregistrat în anul 2020.**
- **Obiectivul stabilit prin Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice (PNIESC) pentru anul 2022 privind creșterea puterii instalate în noi capacități** de producere a energiei electrice din surse regenerabile (+ 1.816 MW), **nu a fost atins decât în proporție de 0,64%**, nerealizarea acestuia având un efect negativ asupra nivelului producției de energie electrică din SRE și asupra asigurării independenței energetice.
- Deși prin Programele de guvernare, la operatorii economici la care statul este acționar unic/ majoritar, a fost prevăzută punerea în funcțiune de noi capacități având o putere instalată de peste 4.900 MW, a fost pusă în funcțiune o singură capacitate de producere cu o putere de doar 3 MW (0,06%).
- România nu a realizat proiectul de actualizare a PNIESC și nu a raportat progresele realizate în implementarea acestuia în termenii prevăzuți în legislația comunitară, riscând aplicarea unor sancțiuni.
- **Programele de sprijin inițiate și derulate de Ministerul Energiei** pentru promovarea E-SRE (Electric UP, Fondul pentru modernizare, Planul Național de Redresare și Reziliență) prezintă întârzieri în procesul de evaluare, având un **grad redus al implementării**, ceea ce poate conduce la nepunerea în funcțiune de noi capacități de producere a energiei electrice din surse regenerabile, respectiv la neîndeplinirea obiectivelor asumate de România și pierderea fondurilor nerambursabile alocate în acest sens.
- **Producția de energie electrică** realizată la nivel național **a scăzut cu 12,44%**, în termeni absoluți cu 7.930 GWh, în intervalul 2017-2022, determinată în principal de reducerea producției pe bază de cărbune cu 6.633 GWh.
- **Consumul de energie electrică** înregistrat la nivel național **a scăzut cu 6,32%**, în intervalul 2017-2022, în termeni absoluți cu 3.843 GWh, în principal datorită contractării economiei și reducerii consumului populației.
- **Puterea instalată** în unitățile de producere a energiei electrice **a scăzut** în intervalul 2017-2022, ca urmare a diminuării capacităților de producere din surse convenționale cu 44,8% și a E-SRE cu 0,96%.
- **Retragerea din exploatare a capacităților** de producere pe bază de cărbune (-2.680 MW) și hidrocarburi (-2.168 MW) **nu a fost substituită în perioada auditată de punerea în funcțiune de noi capacități** pe bază de surse regenerabile (+37,56 MW).
- Începând cu **anul 2019, România a devenit importator net de energie**, context în care **soldul balanței comerciale** în acest sector a înregistrat un **deficit de 735,8 milioane euro**, în perioada 2019-2021.

- La nivelul operatorilor economici cu capital majoritar de stat aflați sub autoritatea Ministerului Energiei, **în ultimii șase ani au fost puse în funcțiune doar două noi capacități de producere a energiei electrice pe bază de surse regenerabile, cu o putere instalată de doar 15,56 MW.**
- **Diminuarea investițiilor programate** la nivelul operatorilor din sectorul producției de energie electrică și **înregistrarea unui grad redus de realizare a proiectelor de investiții** reprezintă **reale riscuri pentru asigurarea independenței energetice.**
- **Prețurile medii ponderate** la care s-au efectuat **tranzacțiile de import** au fost superioare celor la care s-a efectuat exportul, în anul 2022 această diferență a ajuns la **525,3 lei/MWh.**
- **România a înregistrat cea mai mare creștere a prețului electricității la nivelul UE-27** în semestrul II 2022 (+112,35%), comparativ cu perioada similară a anului 2021, ocupând primul loc și în ceea ce privește raportarea prețului la puterea de cumpărare, cu 119,25% peste media UE-27.
- **Costul unitar mediu înregistrat de producătorii de energie electrică din SRE a înregistrat creșteri importante**, deși la nivel mondial se înregistrează o tendință de diminuare.
- Analiza econometrică efectuată a scos în evidență faptul că **pe termen lung o scădere a cantității tranzacționate și o scădere a ponderii energiei din surse regenerabile este asociată cu o creștere a prețului mediu ponderat pe piețele la termen administrate de OPCOM SA.**

Misiunea de audit al performanței a fost derulată în cadrul colaborării bilaterale dintre Curtea de Conturi a României și Instituția Supremă de Audit a Țărilor de Jos (Netherlands Court of Audit - NCA), incluzând schimburi de experiență în practica auditului performanței, cu accent pe etapele de planificare, execuție și raportare, controlul și asigurarea calității, precum și comunicarea cu părțile interesate.

Glosar de termeni

- ANRE - *Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei*
- ATR- *Aviz tehnic de racordare*
- BVC- *Buget de Venituri și cheltuieli*
- CPT- *Consum propriu tehnologic*
- CR- *Contract de racordare*
- CV- *Certificate verzi*
- CCGT- *Centrală electrică cu ciclu combinat cu turbină cu gaze*
- E-Î&R – *Energie în sectorul încălzire și răcire*
- E-T – *Energie în sectorul transporturi*
- E-SRE – *Energie Electrică din Surse Regenerabile de Energie*
- GES – *Gaze cu efect de seră*
- HG - *Hotărâre a Guvernului*
- IFRC - *International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies*
- Kgep - *Kilogram echivalent petrol*
- kV – *kilovolt – unitate de măsură pentru tensiune a electrică*
- ME – *Ministerul Energiei*
- MEEMA – *Ministerul Economiei, Energiei și Mediului de Afaceri*
- OPCOM-*Operatorul Pieței de Energie și Gaze Naturale din România*
- OUG - *Ordonanța de Urgență a Guvernului*
- PCCB-LE- *Piața centralizată a contractelor bilaterale de energie electrică cu licitație extinsă*
- PCCB-LE-flex- *Piața centralizată a contractelor bilaterale de energie electrică cu licitație extinsă și utilizarea produselor care să asigure flexibilitatea tranzacționării*
- PCCB-NC- *Piața centralizată a contractelor bilaterale de energie electrică cu negociere continuă*
- PC-OTC- *Piața centralizată cu negociere dublă continuă a contractelor bilaterale*
- PCSU- *Piața centralizată pentru serviciul universal*
- PMC- *Piața de energie electrică pentru clienți mari*
- PMP- *Prețul mediu ponderat*
- PNAER - *Planul Național de Acțiune în domeniul Energiei din Surse Regenerabile*
- PNIESC - *Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice*
- PNRR - *Planul Național de Redresare și Reziliență*
- PPS- *Purchasing power standars (Paritatea puterii de cumpărare)*
- QT- *Cantitate tranzacționată*
- RECAI - *Renewable Energy Country Attractiveness Index (Indicele de atractivitate al unei țări pentru energie regenerabilă)*
- RED - *Rețeaua electrică de distribuție*
- RES- *Resurse regenerabile de energie*
- RET - *Rețeaua electrică de transport*
- SEN - *Sistemul electroenergetic național*
- SER – *Strategia Energetică a României*
- SRE – *Surse Regenerabile de Energie*
- Wh – *Watt-oră - unitate de măsură pentru energie, egală cu cantitatea de energie transferată de un proces care dă sau primește o putere de un watt timp de o oră. (1 Megawatt-oră (MWh) = 1000 kWh; 1 Gigawatt-oră (GWh) = 1000 MWh; 1 Terawatt-oră (Twh) = 1000 GWh)*
- WMO - *World Meteorological Organization*

I. Contextul european și național privind tranziția către producția de energie electrică din surse regenerabile de energie

“Energia din surse regenerabile are capacitatea să ridice națiunile cele mai sărace la un nivel ridicat de prosperitate”

(Declarația secretarului General ONU, Ban Ki-moon)

Sectorul energetic, atât la nivel european, cât și în România, se află în plin proces de tranziție către „energia verde, curată“, respectiv decarbonizarea sistemelor energetice, reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră și promovarea surselor regenerabile, precum și asigurarea securității aprovizionării cu energie electrică la un nivel accesibil al costurilor pentru consumatorul final.

I.1 Contextul național și european

Creșterea nivelului de gaze cu efect de seră în atmosferă din cauza activităților umane este un factor major al schimbărilor climatice. Pornind de la necesitatea reducerii emisiilor poluante generate de sectorul energetic, sursele regenerabile de energie au devenit pentru unele state principalele surse de producere a electricității. Reducerea emisiilor poluante a fost impusă, în principal, ca răspuns la efectele pe care schimbările climatice le au asupra mediului și sănătății populației. Dacă în anii 1960, 76% dintre dezastrele raportate la nivel mondial au fost legate de climă și vreme, această proporție a crescut la 84% în intervalul 2010-2019. Datele pentru 2020-2021 indică faptul că această tendință de creștere a continuat în acești doi ani, **90,3% din dezastrele naturale** înregistrate fiind **declanșate de climă și de vreme** (IFRC, 2023).

Temperatura medie globală în anul 2022 a fost, în medie, cu 1,15°C peste cea din perioada 1850–1900. Anii 2015 - 2022 au fost opt dintre cei mai călduroși 173 ani, iar 2022 a fost al cincilea cel mai cald an înregistrat (WMO, 2023a).

Europa înregistrează cea mai rapidă încălzire dintre toate regiunile, aceasta fiind de două ori mai mult decât media globală. În multe țări din vestul și sud-vestul Europei, 2022 a fost cel mai cald an înregistrat. (WMO, 2023b)

La acest moment, omenirea se află într-o etapă a **tranziției energetice**, în care obiectivul global constă în creșterea durabilă și limitarea schimbărilor climatice, alături de o **scădere rapidă a costurilor energiei și creșterea nivelului investițiilor** în sectorul surselor regenerabile.

Tranziția energetică reprezintă procesul de transformare a sistemului energetic actual, bazat preponderent pe combustibili fosili, într-un sistem cu emisii scăzute de carbon având la bază utilizarea surselor regenerabile de energie și implementarea măsurilor privind eficiența energetică.

Prin Acordul de la Paris (2016) a fost stabilit un plan global de acțiune pentru limitarea creșterii temperaturii atmosferice globale cu cel mult 2°C, până la sfârșitul secolului, față de valorile înregistrate în perioada preindustrială. România, prin ratificarea acestui acord, s-a angajat să reducă emisiile de gaze cu efect de seră, să sporească eficiența energetică, să promoveze sursele regenerabile de energie și să accelereze procesul de tranziție energetică la nivel național.

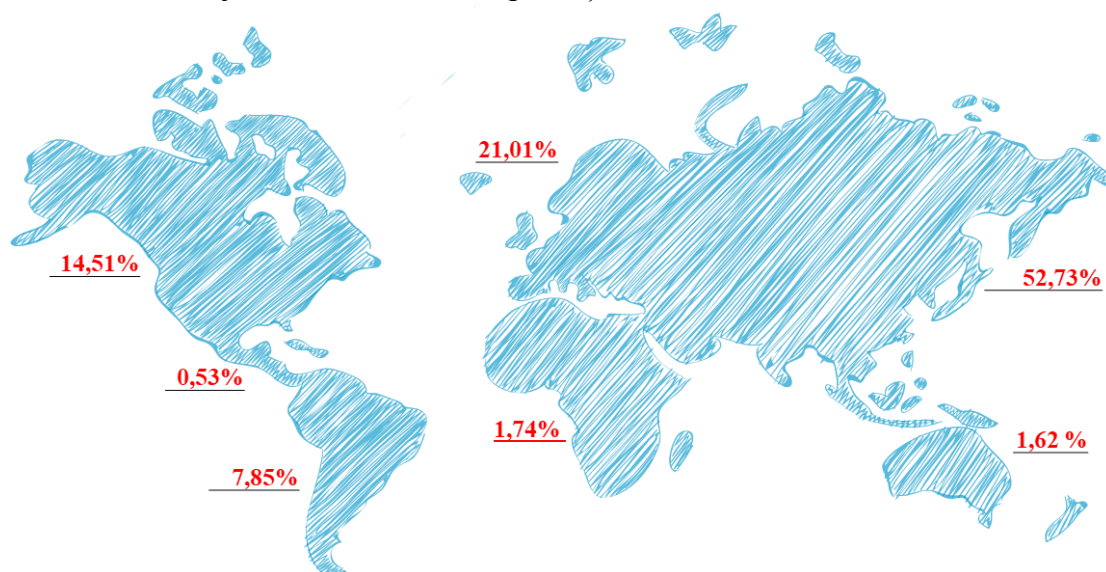
Sursele regenerabile de energie (SRE) provin din surse naturale, cum ar fi: lumina soarelui, vântul, ploaia, resturi vegetale/animale și căldura geotermală, completate în mod natural, iar utilizarea lor oferă avantaje importante: *sunt ecologice, nu generează emisii de dioxid de carbon, sunt disponibile în cantități teoretic nelimitate și pot fi utilizate la nivel local.*

Impactul pe care emisiile poluante îl au asupra mediului înconjurător și asupra sănătății populației a determinat adoptarea mai multor acorduri internaționale prin care au fost stabilite

obiective, pe termen mediu și lung, în scopul reducerii nivelului emisiilor poluante generate de sectorul energetic.

Politica energetică europeană a fost stabilită în acord cu politicile implementate la nivel mondial, inclusiv prin abordarea unor obiective precum eficiența energetică și promovarea surselor regenerabile de energie. Stabilirea unui cadru unitar de politici în cadrul sectorului energetic a avut în vedere eliminarea unor provocări precum penuria și risipa de resurse, costul ridicat al energiei, securitatea și aprovizionarea cu energie, competitivitatea, ocuparea forței de muncă și protecția mediului înconjurător.

Urmare a demersurilor întreprinse la nivel european, puterea instalată în **capacitățile de producere a energiei** pe baza surselor regenerabile **a crescut în ultimul deceniu cu 69,14%** (708.582 MW în anul 2022, față de 418.916 MW în anul 2013), reprezentând, în anul 2022, **21,01% din puterea instalată a capacităților totale (pe bază de SRE) la nivel mondial**. Cea mai importantă pondere înregistrată la nivel global în ceea ce privește nivelul capacităților de producere a E-SRE este deținută de Asia cu mai mult de jumătate din totalul capacităților (52,73%):

Figura 1.1 Distribuția capacităților de producere a E-SRE la nivel global (%)

Sursa: date IRENA¹ prelucrate în Slidesgo

Acest nivel al creșterii puterii instalate în capacitățile de producere a energiei pe baza surselor regenerabile nu a fost înregistrat și la nivel național, unde, pentru același interval de timp, a fost consemnată o creștere de 10,33% (IRENA, 2023).

Dacă în anul 2014, România ocupa locul 31 în clasamentul RECAI², care cuprinde cele mai atractive 40 de state din punct de vedere al investițiilor în sectorul SRE și al oportunității de implementare a proiectelor de investiții, în raportul întocmit în iunie 2023, România nu mai apare printre cele 40 de țări nominalizate, fiind depășită de state europene precum Grecia, Finlanda, Irlanda sau Elveția (RECAI, 2023).

Deși la nivel european în ultimii 30 de ani a fost înregistrată o tendință de creștere a producției de energie electrică pe baza surselor regenerabile de energie, context în care în anul 2020 acestea au depășit combustibilii fosili în generarea de electricitate, aceștia din urmă și-au recuperat terenul pierdut și au devenit principala sursă de energie electrică în anul 2022, pentru al doilea an consecutiv, generând 1,11 milioane GWh, reprezentând o creștere cu 3,3% față de anul 2021³.

¹ IRENA - International Renewable Energy Agency - *Renewable capacity statistics 2023*

² RECAI 41 (iunie 2014)– E&Y - *Renewable Energy Country Attractiveness Index*

³ Eurostat - *Preliminary 2022 data for energy show mixed trends* (<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/w/ddn-20230705-2>)

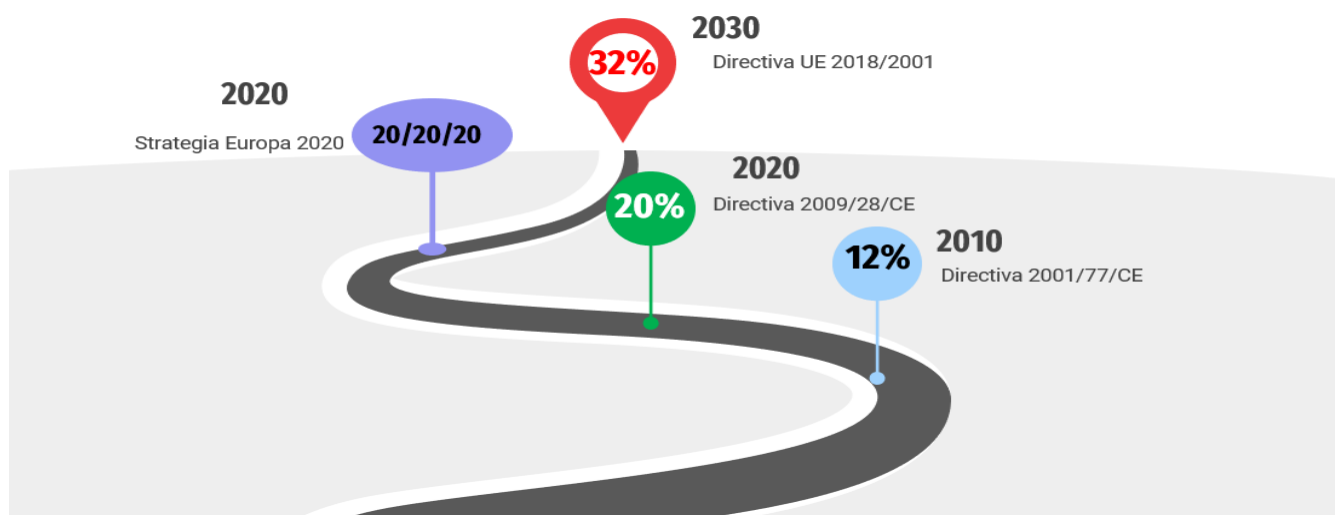
Promovarea valorificării surselor regenerabile de energie este unul dintre obiectivele prioritare în cadrul strategiilor și politicilor energetice adoptate de către Uniunea Europeană, ce vizează ținte asumate pentru anii 2020, 2030 și 2050.

I.2. Politicile adoptate la nivel european pentru promovarea energiei din surse de energie regenerabilă

Atât la nivel internațional cât și la nivel european au fost adoptate **politici comune în domeniul energiei și climei** pornind de la necesitatea atenuării efectelor pe care schimbările climatice le au asupra mediului înconjurător și asupra sănătății populației, dar și de la faptul că sectorul energetic generează un nivel ridicat de emisii poluante.

Uniunea Europeană a stabilit pentru prima dată un obiectiv de creștere a ponderii energiei din surse regenerabile în consumul intern brut de energie de **12% până în 2010**, adoptând în acest sens, în anul 2001 **Directiva 2001/77/CE privind promovarea electricității produse din surse de energie regenerabilă**.

Ulterior, cadrul legislativ privind sectorul energetic a fost adaptat noilor cerințe din domeniul energiei și climei, contribuind în mod semnificativ la schimbarea acestui sector:

Figura 1.2 Parcursul UE privind promovarea energiei din SRE

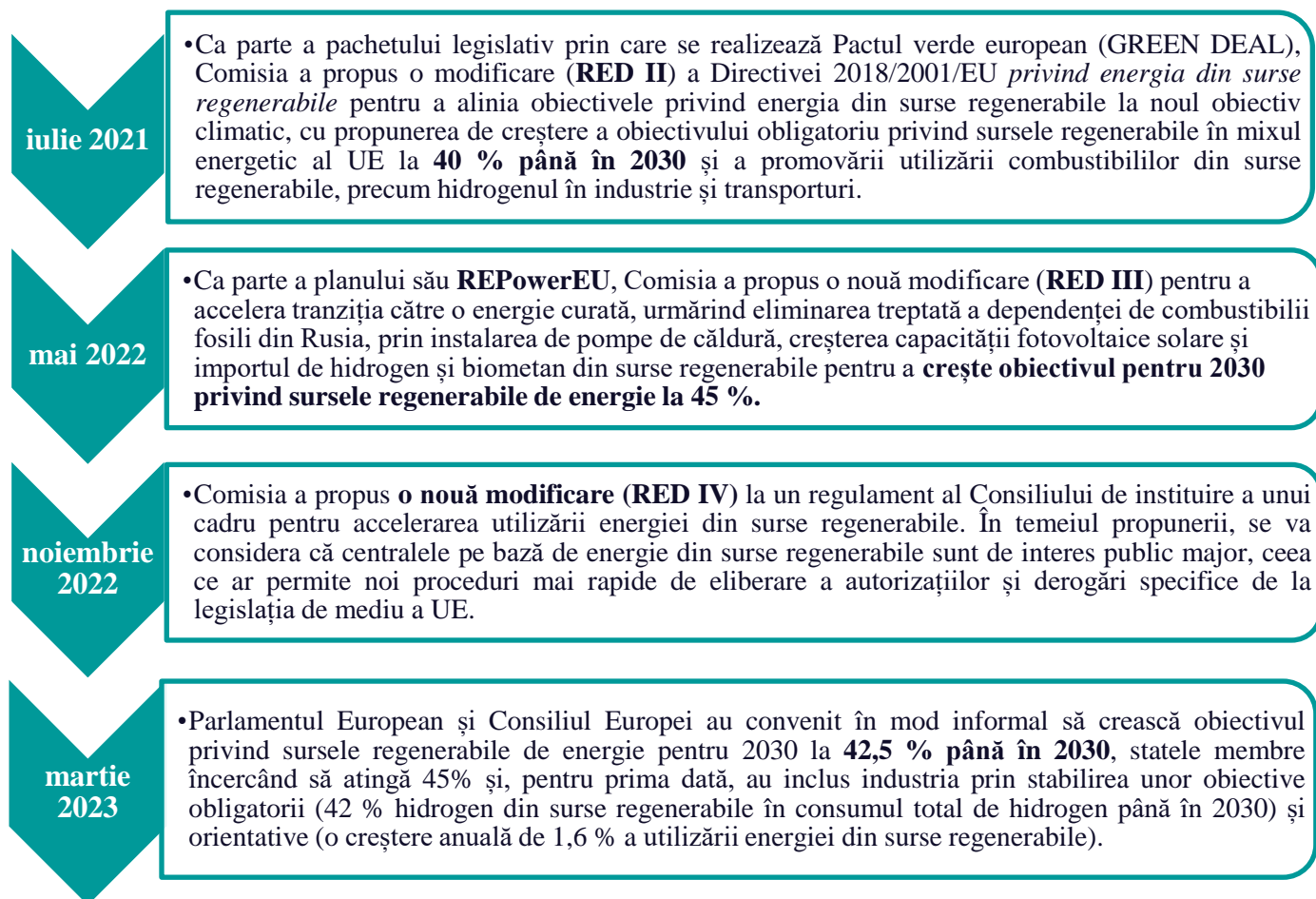
Sursa: prelucrare în Slidesgo

Prin **Directiva 2018/2001/EU**, Uniunea Europeană și-a propus să îndeplinească angajamentele asumate prin Acordul de la Paris privind reducerea emisiilor poluante și să urmărească promovarea energiei din surse regenerabile.

Directiva impune statelor membre o țintă de **32% privind ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final de energie până în anul 2030**. Această țintă poate fi majorată în funcție de evoluția sectorului energetic, sub rezerva revizuirii acesteia, în anul 2023.

Una dintre inițiativele adoptate la nivel european este reprezentată de Pactul verde european (**European Green Deal**). Prin acest pachet de inițiative se urmărește plasarea UE pe calea către o tranziție verde, cu obiectivul final de a atinge **neutralitatea climatică până în 2050**.

Statele membre ale UE s-au angajat să ia măsuri pentru ca UE să devină primul continent neutru din punct de vedere climatic până în 2050, respectiv să reducă emisiile cu cel puțin **55% până în 2030**, comparativ cu nivelurile din 1990.

În prezent, la nivel comunitar au loc dezbateri privind cadrul de politici energetice pentru anul 2030 și pentru perioada ulterioară.

Calendarul național pentru promovarea energiei din surse regenerabile

I.3 Politici adoptate la nivel național pentru promovarea producerii energiei din surse regenerabile

Pentru promovarea energiei din surse regenerabile, instituția cu atribuții în asigurarea îndeplinirii obligațiilor decurgând din calitatea României de stat membru al Uniunii Europene, inclusiv în ceea ce privește transpunerea și/sau crearea cadrului juridic de aplicare directă a actelor juridice obligatorii ale Uniunii, implementarea și monitorizarea aplicării acestora este Ministerul Energiei.⁴

În ceea ce privește transpunerea la nivel național a legislației comunitare în domeniul energiei din surse regenerabile, aceasta s-a realizat astfel:

⁴ H.G nr. 960/16.12.2015 privind organizarea și funcționarea Ministerului Energiei;
H.G nr. 44/16.01.2020 privind organizarea și funcționarea Ministerului Economiei, Energiei și Mediului de Afaceri;
H.G nr. 316/10.03.2021 privind organizarea și funcționarea Ministerului Energiei;

🔗 **Prevederile Directivei 2001/77/EC** au fost transpuse în legislația națională prin HG nr. 443/2003, iar prin HG nr. 1892/2004 s-a stabilit sistemul cotelor obligatorii, combinat cu sistemul de comercializare a certificatelor verzi.

🔗 **Prevederile cu caracter general ale Directivei 2009/28/CE** au fost transpuse în legislația națională prin Legea nr. 220/2008. Nivelul țintelor naționale orientative privind ponderea energiei electrice produse din surse regenerabile de energie în consumul intern brut de energie electrică în perspectiva anilor 2010, 2015, 2020 a fost stabilit la 33%, 35%, respectiv 38% și se regăsește în „*Strategia energetică a României pentru perioada 2007-2020*”, aprobată prin HG 1069/2007.

🔗 **Prevederile Directivei (UE) 2018/2001** trebuiau transpuse în legislația națională până la data de **31.06.2021** și trebuiau corelate cu ținta și obiectivele din *Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice 2021 - 2030 (PNIESC)*. Conform PNIESC, România și-a propus ca ponderea globală a energiei regenerabile în consumul final brut de energie să atingă ținta de **30,7%** la nivelul anului 2030. Nivelul țintelor naționale privind ponderea energiei din surse regenerabile a fost stabilit la 49,4% în ceea ce privește consumul final de energie electrică, la 33% în ceea ce privește consumul final de energie pentru încălzire și răcire, și la 14,2% în ceea ce privește consumul final de energie pentru transporturi.

Transpunerea în totalitate, în legislația națională a Directivei UE 2018/2001 nu s-a realizat în termenul stabilit la nivel comunitar, fiind înregistrată o întârziere de aproximativ 18 luni. În decembrie 2022, cadrul legal național pentru promovarea utilizării resurselor regenerabile, a fost aliniat legislației comunitare în îndeplinirea obiectivului comun de creștere a ponderii de energie din surse regenerabile în consumul final brut de energie.

România a făcut **obiectul cauzei 2021/0333** – acțiune în constatarea neîndeplinirii obligației de comunicare a măsurilor naționale de transpunere a Directivei (UE) 2018/2001 a Parlamentului European și a Consiliului din 11 decembrie 2018 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile.

O posibilă **cauză** a neimplementării în termen a Directivei 2018/2001 ar fi **pandemia de Covid-19** care a avut drept consecință obiectivă adecvarea corespunzătoare a activităților autorităților publice implicate, **diminuarea personalului disponibil**, precum și **instabilitatea instituțională** generată de dese reorganizări, comasări, schimbări de denumire, urmate de schimbări la nivelul factorilor de conducere, a responsabilităților și a priorităților.

În luna **decembrie 2022**, Ministerul Energiei a finalizat transpunerea Directivei, procedura de infriegement fiind stopată odată cu adoptarea **OUG nr. 163/2022**, astfel fiind asigurată transpunerea integrală a Directivei (UE) 2018/2001. Prin acest act normativ se completează cadrul legal stabilit prin Legea nr. 220/2008, pentru perioada 2021 – 2030 și se accelerează implementarea proiectelor de investiții care se realizează prin finanțarea prevăzută în PNRR - Componenta 6 Energie.

Formele de sprijin la nivel UE

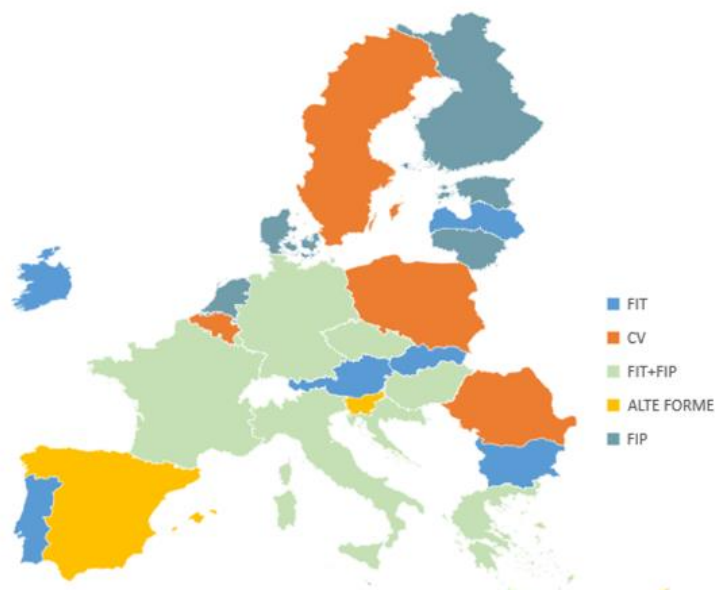
La nivel european, fiecare dintre statele membre ale UE și-a stabilit mecanismul de promovare pentru producerea de energie din SRE pentru atingerea țintelor naționale și a țintei stabilite la nivel comunitar.

I.4 Formele de sprijin adoptate la nivelul statelor membre ale UE pentru promovarea SRE (producerea de E-SRE)

Principalele instrumente de sprijin utilizate de statele membre ale UE pentru sprijinirea producției de energie din surse regenerabile sunt:

Sistemul tarifelor garantate (Feed-in tariffs- FIT)	producătorii de energie din SRE eligibili sunt plătiți la un anumit preț fix, pentru E-SRE produsă și introdusă în rețea, la un nivel garantat, indiferent de prețul cu ridicata al energiei
Sistemul de prime (Feed-in premium- FIP)	producătorii eligibili de energie regenerabilă vând energia produsă pe piața spot, iar suplimentar, față de prețul de tranzacționare, aceștia sunt recompensați cu un preț premium
Sistemul bazat pe cote obligatorii sau certificate verzi (CV)	producătorii de E-SRE primesc certificate verzi pentru energia livrată în rețelele electrice, acestea fiind tranzacționate separat de energia electrică produsă

Principalele instrumente de sprijin, utilizate la nivelul statelor membre ale UE-27, pentru promovarea producției de E-SRE sunt reprezentate grafic astfel:

Figura 1.3 Schemele de sprijin pentru promovarea SRE, în statele membre UE-27

Sursa: ECA- https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR19_08/SR_PHOTOVOLTAIC_RO.pdf

În completarea schemelor naționale de promovare a E-SRE, pentru perioada 2007-2020, producătorii de energie au beneficiat de fonduri în sumă totală de **8.964.483.221 euro**, prin Fondul European de Dezvoltare Regională (FEDR) și Fondul de Coeziune.

În ceea ce privește țara noastră, **valoarea sprijinului de care a beneficiat România** a fost consistentă doar în prima perioadă a programelor, **respectiv 2007-2013, fiind alocată o finanțare de 153,4 milioane de euro**, din care *73,5 milioane pentru centrale eoliene și 79,9 milioane pentru centrale fotovoltaice*, iar în perioada următoare a programului, respectiv 2014-2020, România nu a atras fonduri europene pentru promovarea producerii de energie din surse regenerabile.

I.5 Formele de sprijin adoptate la nivel național pentru promovarea SRE (producerea de E-SRE)

Prin sistemul de promovare a producerii de E-SRE, instituit de Legea nr. 220/2008, România a dezvoltat una dintre cele mai atractive scheme de sprijin implementate la nivel european, fiind situată între primele 40 state la nivel mondial, în perioada 2014-2015.

Schema de sprijin produce efecte până în anul 2032, dar accesul în schemă a fost posibil până la finalul anului 2016.

Cadrul legal în ceea ce privește mecanismul suport pentru promovarea producției de energie din surse regenerabile a fost instituit prin **Legea nr. 220/2008 pentru stabilirea sistemului de promovare a producerii energiei din surse regenerabile de energie, act normativ prin care s-a menținut aplicarea sistemului cotelor obligatorii combinat cu sistemul de comercializare a certificatelor verzi.**

Odată cu aprobarea de către Comisia Europeană a Deciziei C(2011) 4938⁵, actul normativ care reglementa la nivel național sistemul de promovare a producerii de energie din surse regenerabile a fost modificat, prin OUG nr. 88/2011, armonizându-se astfel legislația națională cu prevederile Deciziei Comisiei Europene.

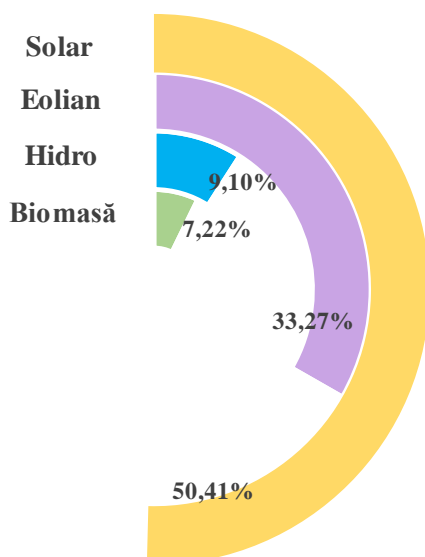
Prin actele normative succesiv adoptate au fost introduse modificări în ceea ce privește **țintele anuale, numărul de certificate verzi alocate, precum și diferențieri pe tipuri de surse de energie: solar, eolian, biomasă, biogaz, biolichide, geotermal și hidroenergie prin instalații cu o capacitate de cel mult 10 MW, gaz de fermentare a deșeurilor, gaz de fermentare a nămolurilor din instalațiile de epurare a apelor uzate.** Totodată, s-a stabilit:

- ✓ perioada până la care producătorii de E-SRE aveau posibilitatea să își acrediteze unitățile de producție pentru a beneficia de sistemul de promovare, **respectiv până la sfârșitul anului 2016,**
- ✓ perioada în care este aplicat sistemul de promovare, respectiv cel mult 15 ani,
- ✓ limitele de tranzacționare pentru certificatele verzi.

De la momentul implementării sistemului de promovare și până la momentul la care producătorii de E-SRE aveau posibilitatea să își acrediteze unitățile de producție pentru a beneficia de sistemul de promovare, respectiv **în perioada 2008-2016, puterea instalată** a unităților de producție care au beneficiat de sistemul de promovare a avut o evoluție ascendentă de la **75 MW (2008)** până la **4.795 MW (2016)**, iar **producția de E-SRE** care a beneficiat de sistemul de promovare a crescut de peste **66 ori**, de la **132 GWh** în anul **2008**, până la **8.735 GWh** în anul **2016**.

În anul **2022**, **puterea instalată** a unităților de producție ce au beneficiat de sistemul de promovare a fost de 4.700 MW, iar **producția de energie electrică din surse regenerabile** care a beneficiat de sistemul de promovare a fost de 10.229 GWh (ANRE, 2023). Pentru **producția realizată**, producătorilor de E-SRE le-au fost acordate în vederea tranzacționării pentru cantitățile de energie livrate în rețele, **19.332.825 certificate verzi**, principala pondere, respectiv de 50,41% din total, fiind reprezentată de cele emise producătorilor cu **centrale fotovoltaice** (Figura 1.4).

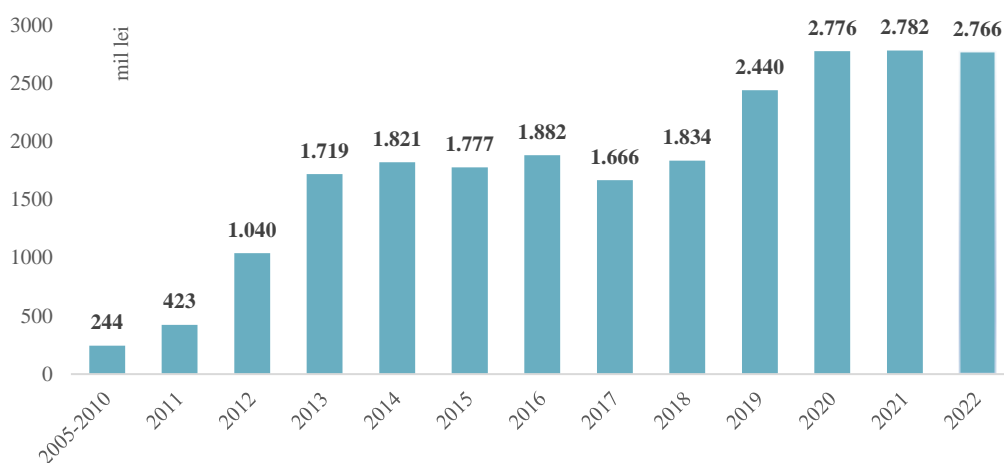
⁵ Decizia C (2011) 4938 privind ajutorul de stat SA 33134 (2001/N) pentru România – certificate verzi pentru promovarea producerii energiei electrice din surse regenerabile de energie, modificat în anul 2015 prin Decizia C(2015) 2886, iar în anul 2016 prin Decizia C(2016) 8865/2016.

Figura 1.4 Distribuția CV acordate producătorilor de energie, în funcție de tipul de tehnologie utilizată, în anul 2022
 Sursa: ANRE – Raport de monitorizare a sistemului de promovare a energiei electrice produse din surse regenerabile de energie în anul 2022

• Efortul financiar anual pentru promovarea E-SRE

În perioada 2005-2022, **valoarea ajutorului de stat** de care au beneficiat producătorii de E-SRE, prin vânzarea CV, obținute ca urmare a livrării energiei electrice din centralele acreditate a fost de aproximativ **23,17 miliarde lei**:

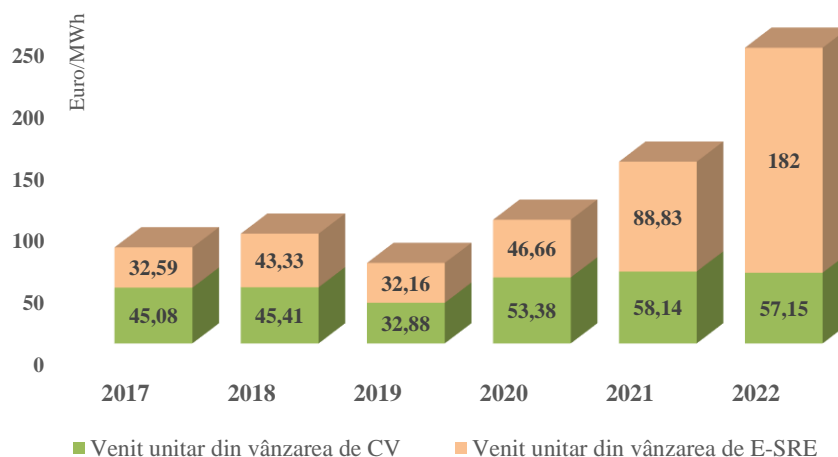
Figura 1.5 Evoluția efortului financiar pentru promovarea E-SRE

Sursa: ANRE- Raport de monitorizare a sistemului de promovare a energiei electrice produse din surse regenerabile

Impactul mediu al certificatelor verzi în factura consumatorului final de energie electrică a crescut cu **69,39%** în intervalul 2017-2022, respectiv de la 42,21 lei/MWh la 71,5 lei/MWh. În acest context, transpunerea în factura consumatorilor a costurilor generate de introducerea unor noi scheme de sprijin conduce la **diminuarea veniturilor disponibile pentru achiziția altor bunuri și servicii** necesare consumatorilor, precum și la **creșterea costurilor de producție** (cu impact negativ asupra competitivității) și **diminuarea resurselor pentru investiții**, la nivelul operatorilor economici.

Producătorii de E-SRE, care beneficiază de sistemul de promovare prin CV obțin venituri atât din comercializarea acestor titluri, acordate de operatorul de transport, pentru cantitatea de energie electrică din SRE livrată în rețele, cât și din comercializarea pe platformele de tranzacționare a energiei electrice produse.

În intervalul 2017- 2022, venitul unitar realizat de producătorii de E-SRE care beneficiază de această schemă a fost cuprins între valoarea minimă de **65,04 euro/MWh** (în anul 2019) și valoarea maximă de **239,15 euro/MWh** (în anul 2022), în creștere cu 267,70%:

Figura 1.6 Evoluția veniturii unitare al producătorilor de E-SRE

Sursa: ANRE- Raport de monitorizare a sistemului de promovare a energiei electrice produse din surse regenerabile

Ținte asumate la
nivel UE

1.6 Obiectivele asumate de țările UE pentru promovarea SRE

Legislația Uniunii Europene privind promovarea surselor regenerabile, în ceea ce privește ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final de energie, a evoluat semnificativ în ultimii 15 ani. Dacă prin Directiva 2009/28/EC s-a stabilit obiectivul ca 20 % din consumul de energie al UE să provină din surse regenerabile de energie până în anul 2020, ulterior, prin Directiva 2018/2001, obiectivul a fost majorat la **32%, până în anul 2030**.

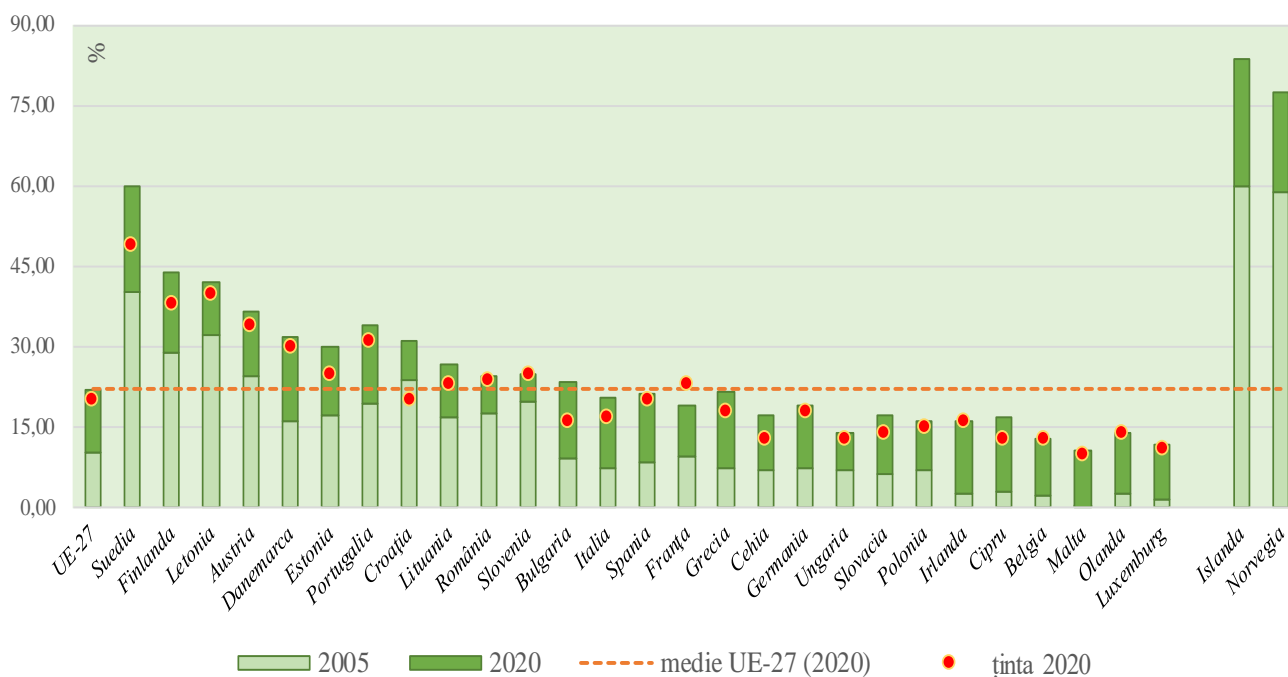
Începând cu iulie 2021, având în vedere noile ambiții ale UE în materie de climă, statele membre au primit propunerea de a revizui obiectivul stabilit pentru anul 2030 la 40 %. După începerea conflictului militar din Ucraina și a crizei energetice ce a urmat, UE a convenit să își reducă rapid dependența de combustibilii fosili înainte de anul 2030, prin accelerarea tranziției către o energie curată.

📌 **În perioada 2005-2021**, ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final brut a crescut de peste două ori, context în care **Uniunea Europeană și-a depășit cu peste 2 puncte procentuale obiectivul stabilit pentru anul 2020**, energia din surse regenerabile reprezentând 22,038%⁶ din energia consumată la nivelul UE-27.

Fiecare dintre statele UE a indicat modalitatea prin care intenționa să își îndeplinească obiectivul individual și foaia de parcurs generală pentru politica sa în materie de energie din surse regenerabile în cadrul unui *Plan de acțiune național privind energia din surse regenerabile*.

⁶ Eurostat - https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/nrg_ind_ren/default/table?lang=en.

Potrivit datelor publicate de Eurostat, **țările care nu și-au îndeplinit obiectivele asumate pentru anul 2020** sunt Franța (-3,9%) și, într-un procent foarte mic, Țările de Jos (-0,01%), iar unele țări (Belgia, Germania, Irlanda, Luxemburg, Țările de Jos și Slovenia) au utilizat **transferuri statistice**⁷ pentru a îndeplini și/sau a menține niveluri mai ridicate decât obiectivele lor pentru 2020:

Figura nr. 1.7 Ponderea energiei din SRE în consumul final brut de energie, în anul 2020, în statele membre UE-27 (%)
Sursa: prelucrare în baza datelor Eurostat (online data code nrg_ind_ren)

La nivelul UE, a fost depășit obiectivul privind ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final de energie, stabilit prin Directiva 2009/28/CE pentru anul 2020 la 20%, iar statele membre și-au atins, în majoritate, țintele naționale negociate și asumate.

În anul 2021, **ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final brut de energie la nivelul Uniunii Europene a înregistrat primul declin**, fiind situată la **21,77%**, în scădere cu 0,26 puncte procentuale față de nivelul înregistrat în anul 2020.

Având în vedere diminuarea înregistrată în anul 2021, precum și faptul că la nivelul Comisiei Europene s-a propus amendarea **Directivei 2018/2001** în vederea majorării acestei ținte de la 32% la 40%, în timp ce planul REPowerEU din 2022 a indicat o creștere până la 45%, **statele membre trebuie să-și intensifice eforturile pentru a îndeplini țintele propuse.**

⁷ **Transferurile statistice** reprezintă acorduri între statele membre pentru a transfera o anumită cantitate de energie din surse regenerabile de la un stat membru la un alt stat membru.

Conform art 8. din Directiva 2018/2001, statele membre pot conveni cu privire la transferul statistic al unei cantități specificate de energie din surse regenerabile de la un stat membru la un alt stat membru.

I.7 Obiectivele naționale în concordanță cu directivele UE

În ceea ce privește **promovarea resurselor regenerabile pentru producerea energiei electrice**, perioada analizată, **respectiv 2017-2022** s-a aflat sub incidența a două directive europene, astfel:

✓ **Directiva 2009/28/CE** privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, fiind stabilite obiective pentru anul 2020.

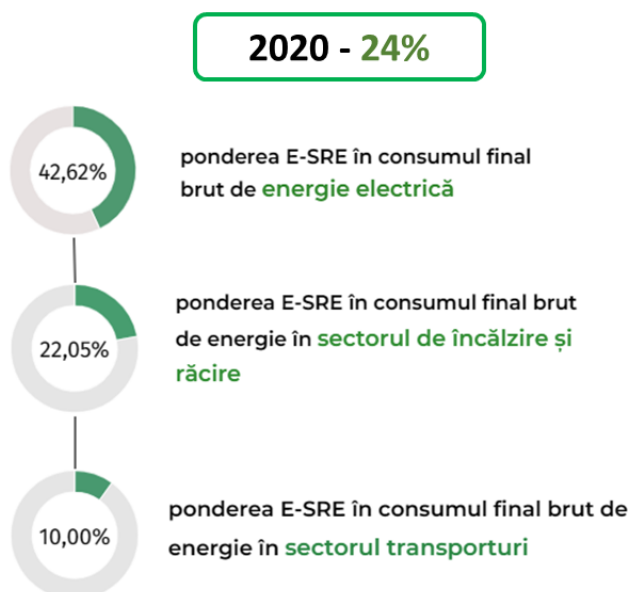
✓ **Directiva 2018/2001** privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile, fiind stabilite obiective pentru anul 2030.

A. Obiective stabilite pentru anul 2020

La nivel național, prin **Legea nr. 220/2008** (art. 21) a fost stabilită în sarcina ministerului de resort (în prezent Ministerul Energiei) **obligatia elaborării** și notificării Comisiei Europene, până la data de 30.06.2010, a **Planului național de acțiune în domeniul energiei regenerabile**, prin care să fie stabilite **obiective naționale privind ponderea energiei din surse regenerabile** în sectorul transporturilor, energiei electrice, încălzire și răcire, pentru anul **2020**.

- **Obiectivele privind ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final brut de energie**

România, prin **Planul Național de Acțiune în Domeniul Energiei din Surse Regenerabile (PNAER)**, și-a asumat **pentru anul 2020**, ținta (obiectiv național global) de **24%** privind energia produsă din surse regenerabile în consumul final brut de energie, **această țintă fiind compusă din trei obiective sectoriale**.

Figura 1.8 Țintele privind energia produsă din SRE în consumul final de energie (2020) – obiective sectoriale

Pentru anul 2020, ținta stabilită la nivel național privind ponderea energiei din SRE în consumul final brut de energie, de 24% a fost cu 4 puncte procentuale mai mare față de ponderea medie stabilită la nivelul UE (20%) și cu 6,1 puncte procentuale mai mare față de ținta de 17,9%, realizată în anul 2005.

România a atins încă din anul 2015 obiectivul național pentru anul 2020 **privind ponderea energiei regenerabile în consumul final brut de energie**, de 24%, iar în perioada auditată, nivelul acestui indicator a înregistrat valori superioare țintei stabilite (24,48% în anul 2020), cu excepția anului 2018, când acesta a fost de 23,78%.

- **Obiectivul privind ponderea energiei electrice din surse regenerabile în consumul de energie electrică**

Nivelul țintelor naționale privind ponderea energiei electrice produsă din surse regenerabile de energie în consumul final de energie electrică a fost stabilit prin Legea nr. 220/2008 (art. 4), respectiv: **de 33% în anul 2010, de 35% în anul 2015 și de 38% în anul 2020.**

Totodată, prin PNAER, au fost prognozate pentru aceleași intervale de timp, următoarele ponderi privind energia electrică produsă din surse regenerabile de energie în consumul final de energie electrică: **de 27,48% în anul 2010, de 41,86% în anul 2015 și de 42,62% în anul 2020.**

Auditul a constatat **necorelarea** prevederilor din Legea nr. 220/2008 privind ponderea energiei electrice produse din surse regenerabile de energie în consumul final brut de energie electrică pentru anul 2020 de 38%, cu ținta asumată prin PNAER de 42,62%.

În ceea ce privește **obiectivul stabilit prin Legea nr. 220/2008 privind ponderea energiei electrice produsă din surse regenerabile de energie în consumul final de energie electrică** pentru anul 2020, acesta a fost atins încă din anul 2013, moment la care indicatorul a fost de 40%. În anul 2020, ponderea E-SRE în consumul brut de energie electrică a fost de 44%, cu 6 puncte procentuale peste nivelul țintei stabilite la nivel național (38%).

În ceea ce privește **monitorizarea și raportarea progresului pentru îndeplinirea țăintelor naționale în conformitate cu prevederile Directivei 2009/28/CE și art. 20 (4) din Legea nr. 220/2008** au fost elaborate **3 Rapoarte** privind realizarea țăintelor naționale în ceea ce privește energia electrică produsă din surse regenerabile, în conformitate cu Directiva 2009/28/CE.

B. Obiective stabilite pentru anul 2030

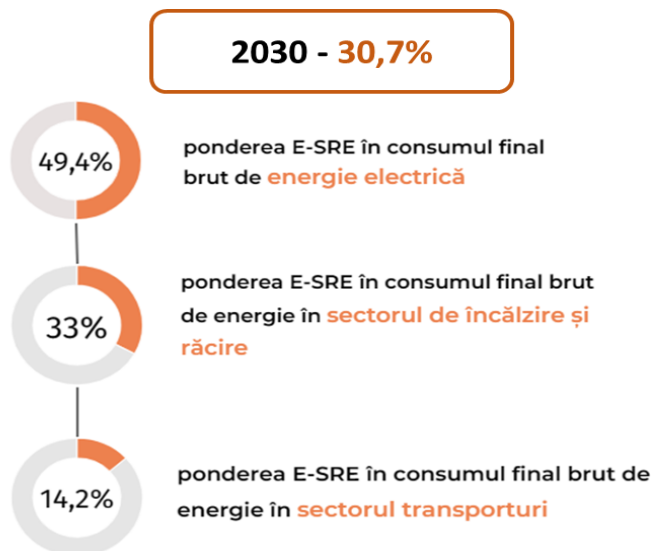
Prin **Directiva 2018/2001 privind promovarea utilizării energiei din surse regenerabile**, a fost stabilit la nivel UE obiectivul privind ponderea energiei din surse regenerabile pentru **anul 2030, de 32%**. Fiecare stat membru avea obligația stabilirii contribuției la nivel național pentru îndeplinirea la nivel colectiv a obiectivului general obligatoriu al Uniunii Europene (32%) pentru anul 2030, în cadrul *Planurilor naționale integrate privind energia și clima*.

📄 În anul 2021, prin HG nr. 1076/2021 a fost aprobat **PNIESC (Planul național integrat în domeniul energiei și schimbărilor climatice 2021-2030) prin care au fost stabilite țintele naționale intermediare și finale pentru anul 2030**, în ceea ce privește ponderea energiei din surse regenerabile și ponderea energiei electrice din SRE.

PNIESC reprezintă angajamentul țării noastre privind participarea la îndeplinirea obiectivelor europene pentru cadrul 2030, perspectivele pe termen lung și definește efortul statului român la atingerea obiectivelor stabilite la nivelul Uniunii Europene în domeniul reducerii emisiilor de gaze cu efect de seră, dezvoltării utilizării resurselor regenerabile de energie și includerii eficienței energetice în centrul politicilor economice.

- **Obiectivele stabilite pentru anul 2030 privind ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final brut de energie**

România și-a asumat pentru **anul 2030**, prin PNIESC, ținta de **30,7%** privind energia produsă din surse regenerabile în consumul final brut de energie, această țintă fiind compusă din trei obiective sectoriale (Figura 1.9).

Figura 1.9 Țintele privind energia produsă din SRE în consumul final de energie (2030) – obiective sectoriale

Totodată, în ceea ce privește ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final brut de energie, prin Planul Național Integrat în domeniul Energiei și Schimbărilor Climatice 2021-2030, România și-a asumat ținte intermediare, respectiv 25,2% pentru anul 2022.

În conformitate cu prevederile Directivei 2018/2001 (art. 3), începând cu 1 ianuarie 2021, ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final brut de energie al fiecărui stat membru nu trebuie să coboare sub ponderea de referință prezentată în Anexa I la directivă.

La nivel național, în anul 2021, ponderea energiei din surse regenerabile în consumul final de energie, a fost de 23,60%, peste media realizată la nivelul Uniunii Europene cu 1,82 puncte procentuale, dar în scădere cu 0,88 puncte procentuale față de nivelul înregistrat în anul 2020.

În ceea ce privește monitorizarea și raportarea progresului pentru îndeplinirea țintelor naționale, în conformitate cu prevederile Directivei 2018/2001 și ale Regulamentului (UE) 2018/1999, până la 15 martie 2023 și, ulterior, la fiecare doi ani, fiecare stat membru are obligația raportării Comisiei cu privire la stadiul punerii în aplicare a planului său național integrat privind energia și clima, prin intermediul unui raport național intermediar integrat.

Raportarea progreselor realizate în implementarea PNIESC nu a fost efectuată la termenele stabilite prin legislația comunitară, România riscând aplicarea unor sancțiuni.

Termenul prevăzut pentru raportarea stadiului punerii în aplicare a PNIESC (15.03.2023) nu a fost respectat, la data finalizării misiunii de audit aceasta aflându-se în proces de elaborare.

Pentru nerespectarea obligației de raportare privind progresele înregistrate în implementarea PNIESC, în iunie 2023, Ministerul Afacerilor Externe a solicitat Ministerului Mediului, Apelor și Pădurilor și Ministerului Energiei transmiterea tuturor informațiilor solicitate de Comisie, iar în cazul nerespectării termenului se poate iniția împotriva României o procedură de constatare a neîndeplinirii obligațiilor.

Cauzele care au condus la neelaborarea raportului intermediar cu privire la stadiul punerii în aplicare a PNIESC constau în lipsa de coordonare între organismele publice responsabile cu punerea în aplicare a măsurilor din PNIESC precum și în lipsa stabilirii părților responsabile pentru implementarea, monitorizarea, raportarea și actualizarea PNIESC.

Efectul neelaborării raportului intermediar cu privire la stadiul punerii în aplicare a PNIESC constă în necunoașterea progresului înregistrat în atingerea țintelor asumate astfel încât factorii decidenți

să beneficieze de o imagine în timp real, din care să reiasă dacă măsurile luate până acum au avut efectul scontat sau, dimpotrivă, noi acțiuni sunt necesare, precum și posibilitatea aplicării de penalități pe care România va trebui să le suporte în cazul neîndeplinirii angajamentelor asumate.

Obiectivul stabilit pentru anul 2022 privind creșterea puterii instalate în noi capacități de producere a E-SRE, pe bază de surse eoliene și solare, nu a fost atins, nerealizarea acestuia având un efect negativ asupra nivelului producției de energie electrică din SRE și asupra asigurării independenței energetice.

Pentru a atinge țintele naționale privind ponderea energiei produse din SRE, stabilite prin PNIESC pentru anul 2030, s-a prevăzut necesitatea punerii în funcțiune de noi unități de producție a E-SRE, fiind necesară implementarea unor noi capacități cu o putere netă de 7.082 MW față de capacitățile existente la finalul anului 2020. Pentru a se putea atinge această traiectorie, s-a prevăzut prin PNIESC, ca primă etapă intermediară, punerea în funcțiune de noi capacități de producție, cu o putere netă de 1.816 MW, până în anul 2022, din care:

- capacități cu o putere netă de 822 MW ce utilizează energia eoliană,
- capacități cu o putere netă de 994 MW ce utilizează energia solară.

Deși prin PNIESC s-a prevăzut implementarea de noi capacități, până în anul 2022, capacitatea instalată la nivelul SEN a unităților de producere a E-SRE pe bază de surse eoliene și solare a crescut cu doar **11,69 MW**. Dacă la finele anului 2020 erau instalate capacități de producție din surse eoliene și solare cu o putere instalată

de 4.395 MW (1.381,84 MW în unități solare și 3.013,16 MW în unități eoliene), la finalul anului 2022 acestea erau de 4.406,69 MW (1.391,78 MW în unități solare și 3.014,91 MW în unități eoliene).

Totodată, potrivit Regulamentului (UE) 2018/1999 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 decembrie 2018, până la 30 iunie 2023⁸, fiecare stat membru prezintă Comisiei un proiect de actualizare a planului național integrat privind energia și clima sau motivele pentru care nu este necesară actualizarea planului.

România nu a realizat proiectul de actualizare a PNIESC, în vedere transmiterii către Comisia Europeană, în termenul prevăzut în legislația comunitară, la finalul misiunii de audit acesta aflându-se în proces de elaborare, cu termen estimat de finalizare la sfârșitul lunii octombrie 2023.

În ceea ce privește necesitatea actualizării PNIESC, datele prezentate în acest document strategic privind mixul de tehnologii de producere a energiei electrice pentru anul 2030 nu mai sunt în concordanță cu actualele obiective stabilite în acest sector. Cu titlu de exemplu, prin PNIESC sunt prevăzute pentru anul 2030 capacitățile de producere a energiei electrice pe bază de gaze naturale cu o putere instalată de **2.958 MW**, în condițiile în care numai noile capacități de producere ce urmează a fi puse în funcțiune în intervalul 2025-2030, însumează **3.455 MW** (CTE Iernut – 430 MW, CET Mintia - 1700 MW⁹, Ișalnița – 850 MW, Turceni – 375 MW¹⁰).

⁸ Actualizarea PNIESC se află în faza de elaborare, cu termen estimat de finalizare la sfârșitul lunii octombrie 2023

⁹ Nota de fundamentare a HG nr. 129/15.02.2023

¹⁰ OUG 108/30.06.2022

II. Strategiile și politicile adoptate la nivel național pentru promovarea producerii de energie electrică

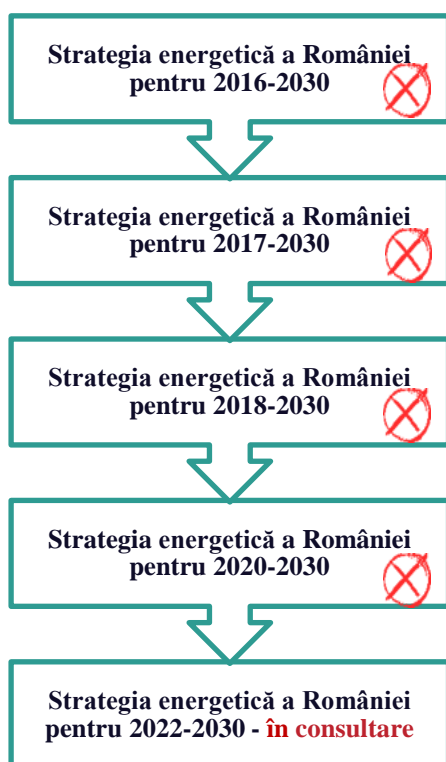
Strategia energetică

II.1 Strategia energetică a României

STRATEGIA ENERGETICĂ NAȚIONALĂ¹¹

definește *obiectivele sectorului energiei electrice pe termen mediu și lung și modalitățile cele mai eficiente de realizare a acestora, în condițiile asigurării unei dezvoltări durabile a economiei naționale și satisfacerii necesarului de energie și a unui standard de viață civilizat, în condiții de calitate, atât în prezent, cât și pe termen mediu și lung, la un preț accesibil.*

În perioada auditată, 2017-2022, obiectivele sectorului energiei electrice pe termen mediu și lung și modalitățile de realizare a acestora au fost definite prin “*Strategia energetică a României pentru perioada 2007-2020*”, elaborată de ministerul de resort și aprobată de Guvernul României, prin Hotărârea Guvernului nr. 1069/2007, **strategie care timp de 13 ani nu a suferit nicio revizuire aprobată conform legii și nici nu a fost supusă monitorizării.**

Autoritățile publice, încă din anul 2016 au identificat **necesitatea revizuirii strategiei energetice naționale**, odată cu publicarea *Strategiei Uniunii Energetice*, moment la care s-a considerat că aceasta a fost “**depășită**”¹² și nu mai corespunde realității, **astfel că toate guvernele care s-au succedat în această perioadă au avut ca obiectiv major al programelor de guvernare elaborarea, finalizarea și aprobarea unei noi strategii energetice.**

La momentul actual, **Strategia energetică nu a fost aprobată în condițiile legii**, deși în perioada 2016-2018, la nivelul Ministerului Energiei au fost efectuate cheltuieli de peste 2 milioane lei pentru **serviciile de consultanță de specialitate în vederea elaborării acestui document strategic**. Fondurile alocate și utilizate pentru elaborarea *Strategiei Energetice* nu și-au dovedit eficiența întrucât **aprobarea** acestuia a rămas la stadiul de intenție.

În concluzie, **România nu are aprobată o strategie energetică națională** care să definească obiectivele sectorului de energie electrică pe termen mediu și lung și modalitățile de realizare a acestora, în condițiile asigurării unei dezvoltări durabile a economiei naționale.

Efectele neaprobării formelor revizuite ale *Strategiei energetice naționale 2007-2020* și nici a *noii strategii energetice* constau în **neactualizarea obiectivelor strategice pe termen mediu și lung din cadrul sectorului energiei electrice**, raportat la contextul național și internațional și la schimbările care au loc pe plan regional și european. Astfel, nu au fost stabilite modalitățile de realizare a obiectivelor strategice și nici direcțiile de acțiune care trebuie urmărite de Ministerul Energiei în elaborarea politicilor energetice, pe baza programelor de guvernare.

¹¹ Legea nr. 123/2012 energiei electrice și a gazelor naturale, art.4.

¹² Ministerul Energiei

Totodată, deși Ministerului Energiei îi revenea atribuția colectării, sintetizării și publicării periodice de date relevante privind îndeplinirea obiectivelor stabilite prin *Strategia energetică*, auditul a constatat absența unui mecanism eficient de monitorizare prin care să se urmărească evoluția în implementare a obiectivelor stabilite.

Cauzele care au condus la lipsa unei monitorizări eficiente a modului de implementare a Strategiei Energetice pentru perioada 2007-2020 constau în schimbările succesive la nivelul ministerului de resort și reorganizarea internă a acestuia, lipsa unei proceduri operaționale pentru monitorizarea îndeplinirii indicatorilor și atingerii obiectivelor, precum și în faptul că, la nivelul compartimentelor de specialitate din cadrul ministerului de resort **nu au fost identificate atribuții clare** în ceea ce privește urmărirea realizării obiectivelor stabilite prin Strategia Energetică.

Lipsa monitorizării modului în care obiectivele stabilite prin Strategia energetică sunt urmărite și realizate a condus la imposibilitatea identificării stadiului de realizare a acestor obiective și a factorilor care pot genera anumite nerealizări, în vederea identificării în timp optim a măsurilor necesare pentru realizarea obiectivelor propuse.

Strategia de valorificare a surselor regenerabile

II.2. Strategia de valorificare și promovare a surselor regenerabile de energie

Potrivit cadrului legal¹³, pentru stabilirea sistemului de promovare a producerii energiei din surse regenerabile de energie, printre atribuțiile Ministerului Energiei se regăsesc și cele privind *elaborarea strategiei de valorificare și promovare a surselor regenerabile de energie și de evaluare a potențialului tehnic, economic și ecologic pentru fiecare tip de resursă regenerabilă de energie*.

Anterior perioadei auditate, în anul 2003, a fost aprobată prin HG nr. 1535/2003 *Strategia de valorificare și promovare a surselor regenerabile de energie*, prin care au fost stabilite obiective și acțiuni de promovare a surselor regenerabile de energie pe termen mediu și lung, respectiv pentru perioadele 2003-2010 și 2011-2015.

Strategia adoptată prin HG nr. 1535/2003 **nu a fost actualizată** în sensul determinării potențialului surselor regenerabile de energie, precum și al **stabilirii unor obiective și măsuri de implementare pentru perioada ulterioară anului 2015**. Necesitatea actualizării datelor prezentate se impunea și prin faptul că unele date privind potențialul tehnic al surselor regenerabile nu mai erau de actualitate și nu mai reflectau realitatea.

În condițiile în care prin Strategia aprobată prin HG nr. 1535/2003, în cazul surselor fotovoltaice, era menționat **potențialul exploatabil al producerii de energie electrică prin sisteme fotovoltaice de aproximativ 1.200 GWh/an, acesta a fost depășit încă din anul 2014, moment în care producția de energie solară a fost de 1.616 GWh**¹⁴. În perioada auditată, producția anuală de energie electrică din surse solare a variat între un minim de 1.703 GWh și un maxim de 1.870 GWh.

În anul 2021, Ministerul Energiei a contractat servicii de consultanță pentru elaborarea *Studiului privind transpunerea Directivei (UE) 2018/2001 în legislația națională și evaluarea potențialului tehnico-economic al resurselor regenerabile în România (Studiu)*.

În cadrul acestui *Studiu* consultantul a constatat **o subevaluare a datelor prezentate în Strategia aprobată prin HG 1535/2003, pentru energia eoliană și fotovoltaică**, ca urmare a comparării potențialului tehnic al surselor regenerabile de energie cu datele unui studiu elaborat de IRENA. Astfel,

¹³ Legea nr. 220/2008, art. 13.

¹⁴ INS - Balanța Energetică și structura utilajului energetic 2015 (<https://insse.ro/cms/ro/tags/balanta-energetica-si-structura-utilajului-energetic>)

în condițiile în care potențialul energetic anual în cazul energiei eoliene, prevăzut în Strategia aprobată prin HG nr. 1535/2003, era de 23.000 GWh, conform studiului elaborat în anul 2021 acesta era de 154.000 GWh. În cazul energiei solare, potrivit Strategiei aprobate prin HG nr. 1535/2003, potențialul exploatabil al producerii de energie electrică era de aproximativ 1.200 GWh/an, iar potrivit studiului elaborat în anul 2021, acesta era de 25.800 GWh/an.

În elaborarea Studiului realizat în anul 2021, au fost avute în vedere 3 scenarii privind ponderea tehnologiilor pe bază de SRE la acoperirea consumului brut de energie, pentru perioada 2020-2030, astfel:

Tabel 2.1 Scenarii privind dezvoltarea capacităților de producere a energiei electrice

	Scenariul 1 – respectarea țintelor PNIESC	Scenariul 2 – ponderea SRE de 34%	Scenariul 3 – eficient economic	
2025	Capacități producere – total, din care:	24.913	24.913	24.913
	- SRE	14.700	14.700	14.700
	- Gaze naturale	6.819	7.479	7.479
2030	Capacități producere – total, din care:	29.941	32.971	31.064
	- SRE	18.165	20.496	19.029
	- Gaze naturale	8.382	10.071	9.631
Volum investiții 2021-2030 (mld. euro)		12,4	16,8	14,9

Sursa: Studiu privind evaluarea potențialului tehnico-economic al resurselor regenerabile în România

Între datele prezentate în cadrul celor 3 scenarii avute în vedere în acest Studiu și datele prezentate în PNIESC, există diferențe în ceea ce privește mixul de tehnologii de producere a energiei electrice.

Mixul de tehnologii de producere a energiei electrice pentru intervalul 2025-2030 nu este evaluat unitar la nivelul documentelor elaborate și asumate de Ministerul Energiei.

Astfel, dacă prin PNIESC au fost prevăzute pentru anul 2025, capacități de producere pe bază de SRE cu o putere instalată de 15.446 MW, iar cele pe bază de gaze naturale cu o putere instalată de 3.177 MW, prin Studiu au fost prevăzute capacități de producere pe bază de SRE cu o putere instalată de 14.700 MW, iar cele pe bază de gaze naturale cu o putere instalată între 6.819 MW și 7.479 MW. Pentru anul 2030, prin PNIESC au fost prevăzute capacități de producere pe bază de SRE cu o putere instalată de 18.039 MW, iar cele pe bază de gaze naturale cu o putere instalată de 2.958 MW, iar prin Studiu au fost prevăzute capacități de producere pe bază de SRE cu o putere instalată între 18.165 MW și 20.496 MW, iar cele pe bază de gaze naturale cu o putere instalată între 8.382 MW și 10.071 MW.

Neactualizarea/neelaborarea strategiei de valorificare și promovare a surselor regenerabile de energie poate conduce la **nestabilirea priorităților/obiectivelor strategice** în ceea ce privește valorificarea surselor și structurarea potențialului pe zonele de licență aferente operatorilor de distribuție de energie electrică în corelație cu gradul de încărcare a rețelelor de transport și distribuție a energiei electrice.

Independența energetică a României devine un prim obiectiv al Guvernului.
(Program de guvernare 2021)

II.3. Gradul de realizare a obiectivelor stabilite prin Programele de guvernare privind promovarea E-SRE

Prin programele de guvernare, anexe ale hotărârilor adoptate de Parlamentul României pentru acordarea încrederii Guvernului au fost stabilite obiective de investiții pentru producerea de energie electrică din surse regenerabile/ gaze naturale, cu o putere instalată de peste 4.900 MW.

Din totalul capacităților de producere a energiei electrice cu o putere instalată de peste 4.900 MW, prevăzute prin Programele de guvernare a fi puse în funcțiune la operatorii la care statul este acționar unic/ majoritar, a fost pusă în funcțiune o singură capacitate cu o putere de doar 3 MW, reprezentând 0,06%.

✎ Analiza modului în care proiectele de investiții au fost implementate a scos în evidență **gradul redus de realizare a obiectivelor în domeniul producției de energie electrică, stabilite prin programele de guvernare din perioada 2017-2022**, astfel:

- unele proiecte de investiții au fost închise/ au fost suspendate (ex: *Realizarea proiectului centralei hidroelectrice prin pompă Tarnița Lăpușești* - prin Hotărârea AGEA Hidro Tarnița SA nr. 73/30.05.2023 s-a adoptat decizia de dizolvare voluntară anticipată a societății; *Realizarea de către ROMGAZ S.A. a unei capacități energetice noi, cu ciclu combinat cu turbine cu gaze naturale la Sucursala Electrocentrale Mintia din cadrul Complexului Energetic Hunedoara - S.A. cu o putere instalată de 400-500 MW* - deși studiul a evidențiat fezabilitatea economică a proiectului, ROMGAZ a decis să renunțe la acest proiect din motive ce țin de imposibilitatea obținerii suprafețelor de teren, lipsa unei conducte de alimentare cu gaze naturale; *Proiectul de dezvoltare a centralei de producere a energiei electrice pe gaze naturale, energie verde și hidrogen de la Halânga – Romgaz SA – proiectul a fost suspendat; Dezvoltarea unei capacități de producție energie electrică la Fântânele - SAPE S.A* - proiectul a fost suspendat în anul 2021 și reintrodus în planul de investiții din anul 2023);

- unele proiecte de investiții nu au fost incluse în Programele de investiții și nu au fost demarate până la 31.12.2022 (*Implementarea unei capacități noi de producere a energiei electrice în cogenerare de înaltă eficiență cu funcționare pe gaze – CTE Progresu – ELCEN; Implementarea unor centrale fotovoltaice pentru producerea de energie electrică din surse regenerabile în centralele ELCEN; Implementarea unei unități noi în ciclu combinat de cca. 186 MWe – ELCEN; Capacități de producere energie electrică din surse solare, eoliene onshore și offshore - Hidroelectrica SA*)

- unele proiecte de investiții se află în diverse stadii incipiente de realizare (*Înlocuirea capacităților energetice pe bază de lignit cu unități de generare pe gaz natural, precum și a unor parcuri fotovoltaice de circa 700 MW – proiecte incluse în Programul de investiții al CE Oltenia SA pe anul 2020, având un grad de realizare de 0% la 31.12.2022; Implementarea unei unități de cogenerare cu ciclu combinat în cadrul CTE Grozăvești – proiect inclus în Programul de investiții al Electrocentrale București SA din anul 2017, având un grad de realizare de 0,07% la 31.12.2022; AHE Islaz – proiect inclus în Programul de investiții al Hidroelectrica SA din anul 2004, având un grad de realizare de 0% la 31.12.2022).*

- a fost realizată și pusă în funcțiune o unitate de producere a energiei electrice cu o putere instalată de 3 MW (Parc de panouri fotovoltaice – Uzina Termoelectrică Midia SA – unitate nedispecerizabilă).

În ceea ce privește **monitorizarea și raportarea progresului pentru îndeplinirea obiectivelor prevăzute în programele de guvernare din perioada 2017-2022**, s-a constatat faptul că Ministerul Energiei nu a urmărit realizarea unor planuri de măsuri pentru implementarea obiectivelor din sectorul energiei electrice, cu termene de implementare clare, pentru fiecare dintre părțile responsabile.

Totodată, **Ministerul Energiei nu deține date** privind transpunerea obiectivelor de investiții prevăzute în Programele de guvernare din perioada 2017-2022 în programele de investiții ale operatorilor economici din sectorul energiei electrice aflați sub autoritatea ministerului, și nici în ceea ce privește **stadiul de realizare al acestor obiective**, nefiind efectuată o monitorizare eficientă a evoluției principalelor proiecte/ programe de investiții.

În ceea ce privește **elaborarea politicii energetice** (care se concretizează într-un program aprobat prin hotărâre a Guvernului, cu obligativitatea respectării programelor anuale, urmărind direcțiile stabilite prin strategia energetică), auditul a constatat faptul că, în perioada 2017-2021, **nu a fost elaborat un astfel de program (politica energetică) pe baza programelor de guvernare**, care să urmărească direcțiile prevăzute prin *Strategia energetică a României*, cu termene de implementare a proiectelor prioritare de investiții, și **nu au fost elaborate studii** pe baza cărora urmau a fi stabilite prioritățile privind investițiile din sectorul energiei electrice.

Ministerul Energie promovează scheme de ajutor de stat în domeniul energetic

II.4 Programele de sprijin inițiate și derulate de Ministerul Energiei pentru promovarea E-SRE

În scopul susținerii unei economii cu emisii scăzute de carbon, la nivelul Ministerului Energiei, au fost inițiate scheme de sprijin¹⁵ prin care s-a urmărit creșterea puterii instalate în capacitățile de producere a energiei electrice, principalele fiind următoarele:

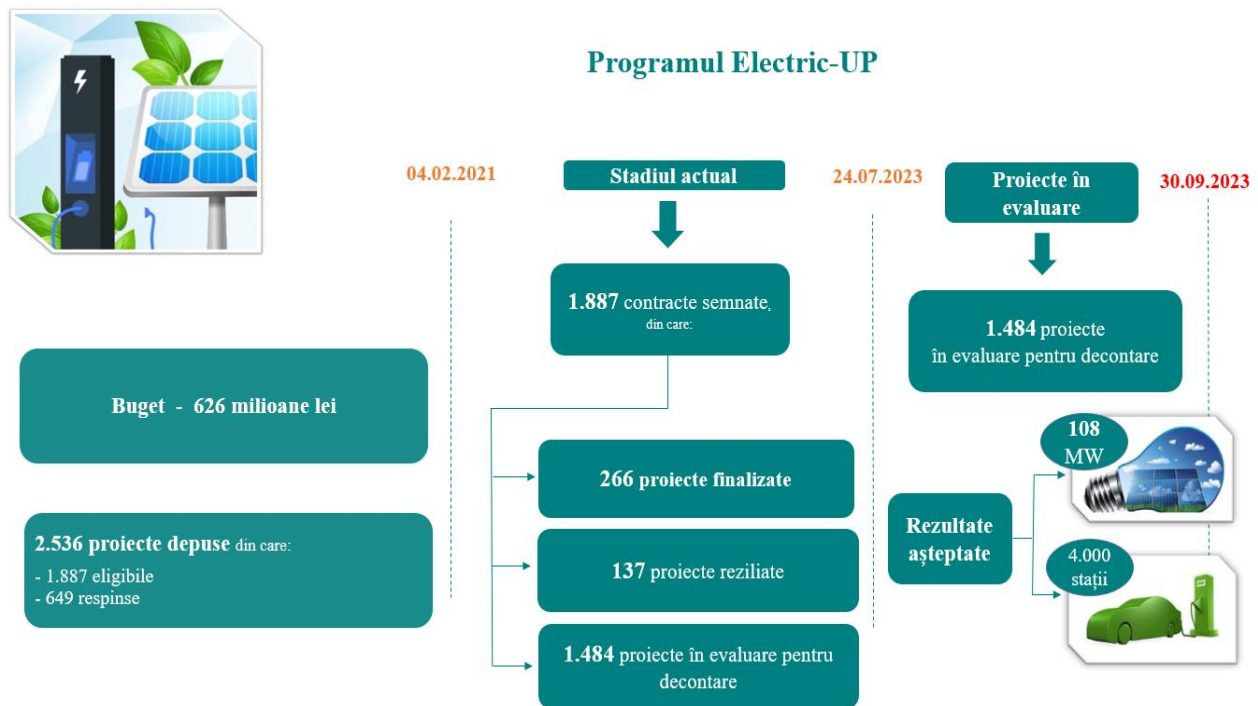
✓ Programul Electric Up

Lansat în anul 2020, **programul Electric UP** s-a adresat IMM-urilor și operatorilor din domeniul HORECA, urmărind instalarea sistemelor de panouri fotovoltaice pentru producerea de energie electrică cu o putere instalată cuprinsă între 27 kWp- 100 kWp, necesară consumului propriu și livrării surplusului în Sistemul Energetic Național, precum și a stațiilor de reîncărcare de 22 kW pentru vehicule electrice și electrice hibrid plug-in.

Schema de ajutor de minimis pentru primul ciclu de finanțare prevedea un buget de **476 milioane lei, fiind suplimentat** ulterior, prin Legea nr. 12/2022, până la suma de **626 milioane lei**.

Până la termenul limită de depunere a proiectelor, respectiv 04.02.2021, au fost depuse un număr de **2.536 proiecte**, fiind declarate câștigătoare un număr de **1.887 proiecte**, pentru care au fost semnate contracte de finanțare cu o valoare totală de **610 milioane lei** în perioada 15.06.2022-30.08.2022, așa cum este prezentat în Figura 2.1.

¹⁵ Au fost luate în analiză principalele programe de promovare a producerii energiei din surse regenerabile, din punct de vedere al îndeplinirii obiectivelor

Figura 2.1 Reprezentarea grafică a Programului Electric UP

Sursa: prelucrare în baza datelor prezentate de Ministerul Energiei

Prin implementarea schemei Electric UP se estimează punerea în funcțiune până la sfârșitul anului 2023 a unor sisteme de panouri fotovoltaice cu o putere instalată de cca. **108 MW** și a **4.000 stații de reîncărcare** pentru vehiculele electrice.

Deși în actul normativ de aprobare al programului *Electric UP* se invocă o **situație de urgență a cărei reglementare nu poate fi amânată, având în vedere elemente precum atingerea obiectivelor asumate de România privind reducerea emisiilor de gaze cu efect de seră, dezvoltarea capacității de producere de energie electrică din surse regenerabile**, auditul a remarcat **implementarea anevoiasă a schemei de sprijin și un grad redus al implemetării acesteia**.

La aproximativ **trei ani** de la adoptarea actului normativ de aprobare a programului și la **peste doi ani** de la data depunerii proiectelor **pentru instalarea sistemelor de panouri fotovoltaice pentru producerea de energie electrică și a stațiilor de reîncărcare de 22 kW pentru vehiculele electrice**, la sfârșitul lunii iulie 2023, un număr de **266 proiecte erau finanțate și puse în funcțiune (16,09 MW, respectiv 14,89% din total) reprezentând 15,2% din numărul total de proiecte eligibile**.

Având în vedere faptul că durata inițială de implementare a fost stabilită la 12 luni de la data semnării contractelor de finanțare (15.06-30.08.2022), iar 84,8% din numărul total de proiecte eligibile erau în procedura de evaluare la sfârșitul lunii iulie 2023, termenul final pentru depunerea dosarelor de decontare a fost prelungit până la data de 30.09.2023, pentru beneficiarii care solicită în mod justificat acest lucru, din cauza unor evenimente care nu țin de voința proprie, ci de factori externi.

Principalele **cauze** care au generat întârzieri în derularea schemei de finanțare constau în **neconformitatea platformei** cu cerințele ghidului de finanțare, **personalul insuficient** raportat la volumul de date și informații ce necesită a fi procesate (8 evaluatori), **neconformitatea documentelor** care generează clarificări suplimentare, **întârzieri majore** în obținerea documentelor de către beneficiari, respectiv **obținerea ATR-ului** de prosumator și a **certificatului de racordare** pentru locul de producere și consum din partea operatorilor de distribuție, urmare a modificărilor succesive ale legislației existente și a volumului ridicat de activitate, operatorii nerespectând termenul legal de emitere a acestor documente.

✓ Fondul pentru Modernizare

Fondul pentru modernizare (FM) reprezintă un instrument cheie de finanțare a proiectelor de dezvoltare din sectorul energetic, instituit pentru perioada 2021-2030, fiind constituit din veniturile obținute prin licitarea pe piață a 2% din certificatele de emisii de gaze cu efect de seră (GES) la nivelul UE. La nivel național, Ministerul Energiei îndeplinește calitatea de autoritate de implementare și gestionare a fondurilor alocate României din Fondul pentru modernizare.

Pentru **realizarea de noi capacități de producere a energiei electrice** (în vederea înlocuirii capacităților de producție a energiei electrice pe lignit și huilă care vor fi închise și pentru a nu fi pusă în pericol siguranța Sistemului energetic național), din **Fondul de Modernizare** s-a obținut finanțare în valoare de **897 milioane euro** conform *Planului de restructurare al Complexului Energetic Oltenia, aprobat de către Comisia Europeană prin Decizia C(2022) 553 final din 26 ianuarie 2022*, astfel¹⁶:

- **2 grupuri pe gaze naturale «ready for hydrogen» de tip CCGT**, cu o capacitate totală de **1.325 MW**: Ișalnița (850 MW, cu punere în funcțiune în 2026) și Turceni (475 MW, cu punere în funcțiune în 2026);
- **8 parcuri fotovoltaice** cu o capacitate totală de **735 MW** - până în **2024**.

Ministerul Energiei a încheiat, în iulie 2023 cu societățile mixte nou înființate din care face parte Complexul Energetic Oltenia SA, un număr de 8 contracte pentru realizarea celor **8 parcuri fotovoltaice** cu o capacitate totală de **735 MW** și un contract pentru construirea **centralei electrice cu ciclu combinat pe bază de gaz natural de 475 MW**.

☞ S-a remarcat **existența unei diferențe în ceea ce privește termenul de finalizare a acestor proiecte**, respectiv între prevederile OUG 108/2022 și ale Deciziei UE 2022/1920 din 26.01.2022¹⁷, pe de o parte, și prevederile stipulate în contractele de finanțare, pe de altă parte. Prin cadrul legal instituit s-a prevăzut **punerea în funcțiune în 2026 a noilor investiții în capacitățile de producere pe gaze naturale, și până în 2024 pentru parcurile fotovoltaice**, iar prin contractele semante de părți s-a prevăzut **recepția și punerea în funcțiune în martie 2027, pentru centrala cu ciclu combinat pe gaz și în aprilie 2025, pentru cele 8 parcuri fotovoltaice**.

Având în vedere nerealizarea unor progrese semnificative în implementarea acestor proiecte, de la momentul aprobării până în prezent, precum și durata de implementare a unor proiecte similare finalizate anterior, **există riscul nerealizării proiectelor de investiții la termenele propuse (asumate)**, efectul neimplementării în timp util conducând la **nepunerea în funcțiune de noi capacități de producere energie electrică din surse regenerabile de 735 MW și pe gaz natural de 1.325 MW**.

✓ Planul Național de Redresare și Reziliență al României (PNRR)

Planul Național de Relansare și Reziliență (PNRR), în baza prevederilor Regulamentului CE nr. 241/2021, **propune 6 reforme și 5 tipuri principale de investiții** și prevede o alocare în sectorul energiei de **1,62 miliarde euro**, perioada de implementare fiind stabilită până în **august 2026**.

La nivel național, potrivit HG nr. 316/2021, funcția de coordonator de reforme și/sau investiții, responsabil de implementarea reformelor și/sau investițiilor aferente componentei energie a Planului Național de Redresare și Reziliență este îndeplinită de Ministerul Energiei.

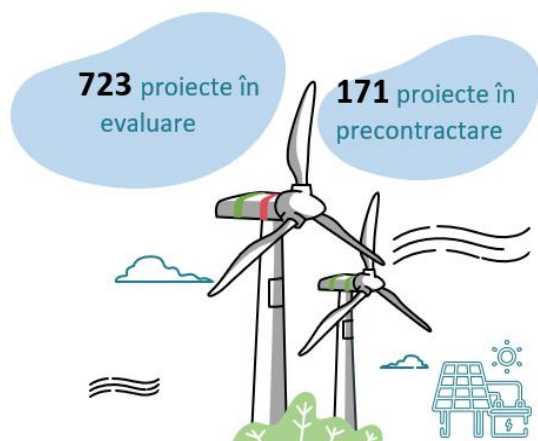
Pentru realizarea reformelor și investițiilor asumate/propuse prin PNRR, Ministerul Energiei a lansat în martie 2022, în cadrul măsurii **Investiții 1 - Sprijinirea investițiilor în noi capacități de**

¹⁶ OUG nr. 108/30.06.2022 privind decarbonizarea sectorului energetic, art. 9.

¹⁷ Decizia UE 2022/1920 a Comisiei privind ajutorul de stat SA.59974 – 2021/C (ex 2020/N, ex 2020/PN) pe care România l-a pus parțial în aplicare pentru Complexul Energetic Oltenia SA (pct. 71, 97, 184)

producere a energiei electrice din surse regenerabile de energie eoliană și solară, cu sau fără instalații de stocare integrate (RES), procedura de ofertare concurențială pentru selecția proiectelor, obiectivul acestei măsuri fiind instalarea și punerea în funcțiune a **950 MW** în noi capacități de producere a energiei din surse de energie eoliană și solară, cu sau fără instalații de stocare integrate, cu **termen de implementare până cel târziu în trimestrul II 2024**.

Bugetul alocat Măsurii de investiții I.1 este de **595.010.000 euro**, compus din 457.700.000 euro fonduri europene nerambursabile asigurate prin PNRR și fonduri naționale de 137.310.000 euro, solicitanții putând depune oferte până la data de 22.06.2022. Până la termenul limită de depunere a proiectelor, au fost depuse **744 proiecte**, din care 21 au fost retrase/respinse.

🔍 Au fost constatate întârzieri în procesul de evaluare al proiectelor depuse, astfel, deși de la data închiderii apelului (22.06.2022) a trecut peste un an, toate cele 723 proiecte depuse se află în proces de evaluare (4.707,99 MW), fiind transmise până la 25.07.2023 decizii de acceptare pentru precontractare pentru un număr de 171 proiecte (1.280,87 MW).

Totodată, s-a constatat faptul că printre criteriile schemei de ajutor de stat, care au stat la baza selecției proiectelor de investiții, nu a fost stabilit și cel a amplasamentului viitoarelor capacități de producere a energiei. Acesta era

necesar a fi stabilit, prin raportare la capacitatea disponibilă de racordare la rețeaua electrică de transport, întrucât în zona Dobrogea și în Banat, la momentul actual nu se mai pot instala noi capacități de producere¹⁸. Astfel, din puterea instalată a celor 723 proiecte depuse în cadrul măsurii I.1, de 4.707,99 MW, auditul a constatat faptul că au fost depuse proiecte și pentru aceste zone.

Având în vedere ritmul actual de implementare a măsurii I.1 precum și faptul că a mai rămas doar 1 an până la termenul de instalare și punere în funcțiune a proiectelor având o capacitate de producere a energiei din surse regenerabile de 950 MW, există riscul neimplementării proiectelor până în trimestrul II 2024 și al pierderii fondurilor nerambursabile alocate în acest sens, dar și a țintei stabilite prin PNRR.

Principalele cauze care au generat întârzieri în derularea programului constau în **personalul insuficient** raportat la volumul de date și informații ce necesită a fi procesate, precum și **lipsa avizului tehnic de racordare (ATR)** pentru proiectele depuse, document obligatoriu pentru semnarea contractelor.

Efectul neimplementării în timp util conduce, pe de o parte la neîndeplinirea obiectivelor asumate de România prin PNRR și pierderea fondurilor nerambursabile alocate în acest sens, iar pe de altă parte, la nepunerea în funcțiune de noi capacități de producție energie electrică din surse regenerabile.

¹⁸ Transelectrica – Harta capacități de racordare disponibile (https://web.transelectrica.ro/harti_crd_tel/)

III. Evoluția producției și a consumului de energie electrică la nivel național

Producția de energie electrică

III.1 Producția de energie electrică

România beneficiază de o paletă diversificată de resurse de producere a energiei electrice (surse hidro, nuclear, gaze naturale, cărbune, surse regenerabile – eolian, solar, biomasă) fapt ce conduce la realizarea unui mix diversificat de resurse cu impact în creșterea gradului de siguranță în asigurarea necesarului de surse de energie. Cele mai importante resurse utilizate la producerea de energie electrică sunt cele hidro și cele solide (cărbune și uraniu).

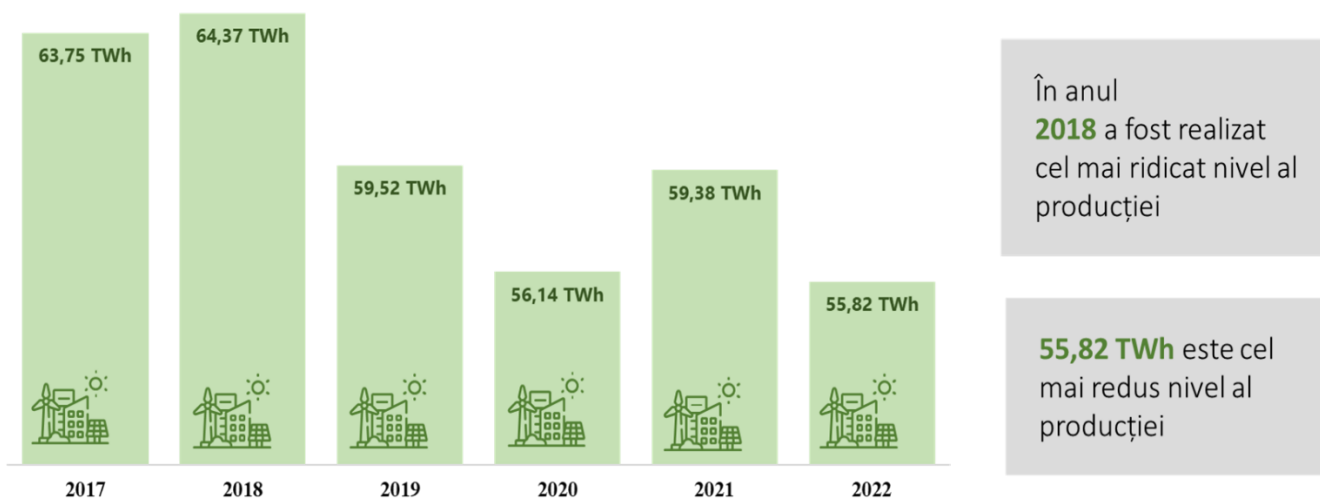
Pentru perioada **2017-2022**, **producția de energie electrică** realizată la nivel național **a scăzut cu 12,44%**, în termeni absoluți cu **7.930 GWh**, determinată în principal de reducerea producției pe bază de cărbune cu 6.633 GWh:

Tabelul 3.1 Structura resurselor de energie electrică, în perioada 2017-2022 (GWh)

Tip resursă energie/an - GWh	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Energie electrică produsă - total	63.748	64.375	59.518	56.140	59.385	55.818
• hidroelectrică	14.608	17.783	15.955	15.701	17.710	14.311
• eoliană	7.403	6.322	6.773	6.945	6.576	6.971
• solar	1.870	1.771	1.777	1.733	1.703	1.771
• biomasă/biogaz	401	312	398	444	551	520
• termoelectrică, din care:	27.957	26.810	23.345	19.852	21.561	21.161
- cărbune	17.154	15.869	13.886	9.613	10.942	10.521
- hidrocarburi	10.803	10.941	9.459	10.239	10.619	10.640
• nucleară	11.509	11.377	11.270	11.465	11.284	11.084

Sursa: Transelectrica SA

Reprezentarea grafică a evoluției producției de energie electrică realizată la nivel național, în perioada 2017-2022, este prezentată astfel:

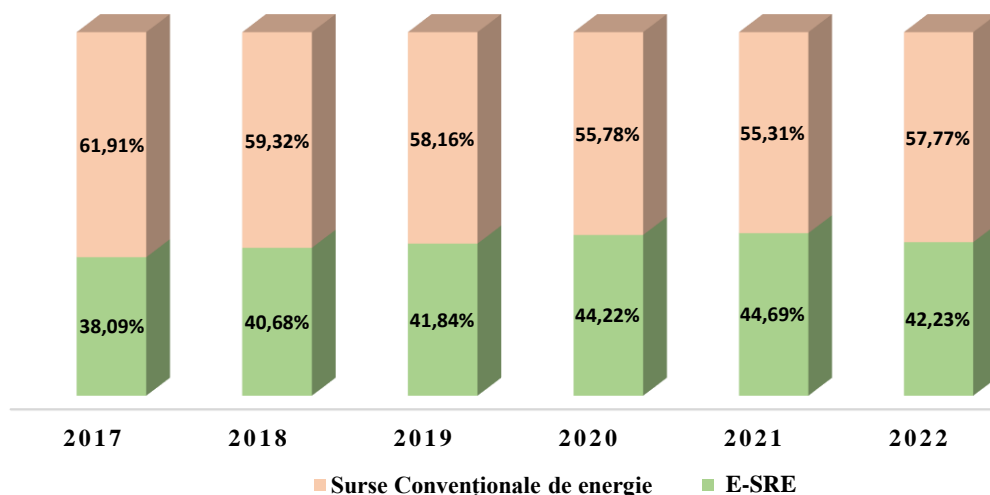
Figura 3.1 Producția de energie electrică realizată în perioada 2017-2022 (TWh)

Sursa: Transelectrica SA

Deși ponderile anumitor surse de energie au înregistrat creșteri în mixul energetic al producției, acest rezultat este unul fals interpretat, deoarece în valori absolute, în anul 2022, toate sursele de energie electrică au înregistrat scăderi față de anul 2017, mai puțin biomasa, însă aceasta reprezintă aproximativ 1% din producția de energie electrică a României.

Scăderea nivelului producției de energie electrică din surse hidro până la 14.311 GWh și menținerea la un nivel constant a producției din surse solare și eoliene sunt factori care au determinat reducerea ponderii E-SRE în totalul producției în anul 2022.

În anul 2022, cantitatea de energie electrică produsă la nivel național a fost de 55,82 TWh, reprezentând cel mai redus nivel înregistrat în ultimii șase ani, cu 13,29% mai puțin decât valoarea înregistrată în anul 2018. Din punct de vedere al structurii, producția de energie electrică din surse regenerabile a înregistrat o evoluție ascendentă în prima parte a intervalului de timp, cu o pondere de 38,09% - 44,69% în perioada 2017-2021, pentru ca ulterior să înregistreze o scădere de 2,46 puncte procentuale, în anul 2022, comparativ cu anul anterior. Acest fapt a condus la anularea creșterii ponderii pe care sursele regenerabile de energie o înregistraseră în mixul de producție, în intervalul de timp 2020-2021:

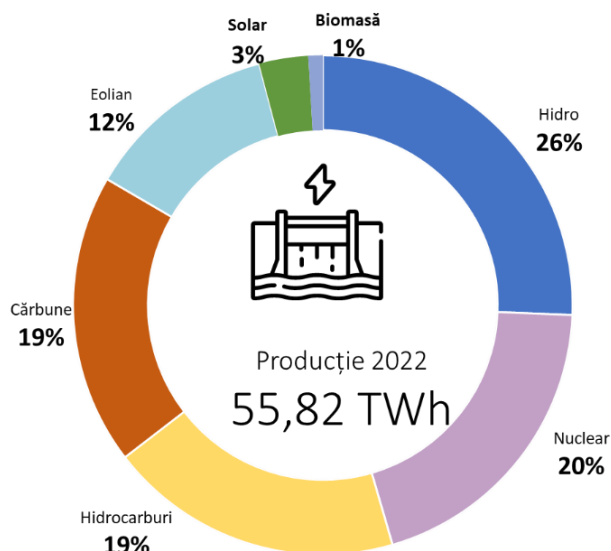

Figura 3.2 Structura producției de energie electrică în perioada 2017-2022

Sursa: Transelectrica SA

Dacă în perioada 2017-2019, principala pondere dintre sursele convenționale de energie ce au contribuit la realizarea producției de energie electrică a fost ocupată de cărbune, în anul 2020 aceasta a scăzut cu aproape 10 puncte procentuale față de anul 2017, ajungând până la 23,33% din totalul producției. În anul 2022, cantitatea de energie electrică produsă pe bază de cărbune (10.521 GWh) a fost devansată de energia produsă pe bază de combustibil nuclear (11.084 GWh), precum și de cea produsă pe bază de hidrocarburi (10.640 GWh).

În intervalul 2017-2022, principala pondere a fost ocupată de sursele hidroelectrice în ceea ce privește producția de energie din SRE, cu o medie de 16,01 TWh, ceea ce reprezintă o pondere medie de aproximativ 26% din total. Din totalul producției realizate în anul 2022 (55.818 GWh), în capacitățile hidro a fost realizată aproximativ 26% din producția totală, urmate de capacitățile eoliene, care au înregistrat o pondere de 12% și de sursele solare cu o pondere de 3%, în același interval (Figura 3.3).

Figura 3.4 Structura pe resurse a energiei electrice produse în anul 2022

Sursa: Transelectrica SA

Consumul de energie electrică

III.2 Consumul de energie electrică

Consumul de energie electrică este influențat de gradul de dezvoltare economică a țării, de nivelul de trai al populației, de gradul de electrificare al economiei și, nu în ultimul rând, de eficiența tehnologiilor utilizate. Pe de altă parte, **consumul de energie electrică** este diferențiat atât de **factori temporali** (ore de zi, vârfuri de zi și ore de noapte), de **factori sezonieri** (în funcție de anotimpuri), cât și de **factori de eficiență energetică** (politici de eficientizare a consumului - iluminat cu tehnologii LED, utilizarea de consumatori cu un consum redus de energie).

La nivel național, consumul de energie electrică a avut o evoluție oscilantă, decalajul semnificativ fiind înregistrat în intervalul 2021-2022, perioadă în care s-a înregistrat o reducere cu 7,43% ca urmare a contractării consumului sectorului industrial.

În perioada analizată, **consumul de energie electrică la nivel național a crescut în intervalul 2017-2018 cu 1,6%**, în valoare absolută de la **60.852 GWh în anul 2017, la 61.835 GWh în anul 2018**, înregistrând o evoluție oscilantă, respectiv o scădere cu **4,7%** în perioada **2019-2021**, urmată de o **creștere cu 4,5%** în anul **2021** și ulterior de o **scădere cu 7,4%** în ultimul an de referință, respectiv în anul 2022:

Tabelul 3.2 Consumul de energie electrică, în perioada 2017-2022 (GWh)

AN	Consumul de energie electrică (GWh)
2017	60.852
2018	61.835
2019	61.032
2020	58.924
2021	61.588
2022	57.009

Sursa: Transelectrica SA

În intervalul 2017-2022, **consumul de energie electrică înregistrat la nivel național a scăzut cu 6,32%**, în termeni absoluți cu **3.843 GWh**, în principal din cauza contractării economiei și reducerii consumului populației.

Consumul de energie electrică a înregistrat la nivel național, în anul 2022, cea mai redusă valoare din ultimii 6 ani, în principal din cauza restrângerii sectorului industrial în România (ex. ALRO Slatina, unul dintre principalii consumatori de energie electrică din sectorul industrial și-a restrâns activitatea), iar pe de altă parte, ca urmare a impactului generat de majorarea prețurilor. Astfel, în anul 2022, în cazul ALRO, în contextul situației excepționale de pe piața de energie și gaze, **compania a raportat o scădere cu 35% a producției de aluminiu primar și cu 27% a producției de aluminiu prelucrat, față de anul 2021¹⁹.**

În cazul majorării costurilor cu energia electrică cea mai expusă este industria, cu ponderea cea mai ridicată a companiilor cu cheltuieli cu electricitatea, de peste 50 la sută din total (57%), iar cel mai puțin afectat este sectorul construcții și imobiliare (20%). Puternic expuse la majorările costurilor cu energia sunt și sectoarele care încorporează un grad ridicat de tehnologie, unde pentru 78% dintre întreprinderi cheltuielile cu electricitatea în total utilități sunt de peste 25% (BNR, 2022).

În perioada 2017-2022, **consumul brut de energie electrică a scăzut cu 6,32%**, în valoare absolută, de la 60.852 GWh în anul 2017, la 57.009 GWh în anul 2022. În fapt, la nivel național, consumul brut de energie electrică a înregistrat valori de peste 60.000 GWh, perioadele în care nivelul consumului s-a situat sub acest prag fiind cele din perioada pandemiei Covid19 (anul 2020 – 58.924 GWh) și din anul 2022 (57.009 GWh) când prețurile la electricitate au înregistrat valori crescute.

În ceea ce privește **consumul final de energie electrică**, excluzând anul 2020 în care restrângerea activității în sectorul economic ca urmare a pandemiei Covid19 a determinat o reducere a consumului final, pentru intervalul 2017-2021 se constată o creștere cu 3%, determinată în principal de creșterea consumului populației, cu 2,7 puncte procentuale.

În **anul 2022**, consumul final în economie a scăzut față de anul anterior cu 6,5%, în termeni absoluți cu 2.697,4 GWh, iar consumul populației a scăzut cu 9,3%, în termeni absoluți cu 1.276,7 GWh, până la 12.523,9 GWh²⁰.

În ceea ce privește **intensitatea energetică**, respectiv consumul de energie necesar pentru realizarea unei unități de produs intern brut (PIB), **România rămâne unul dintre statele energointensive**, înregistrând un consum ridicat de energie în economie, mult superior față de media înregistrată la nivelul UE-27. În perioada 2017-2021, chiar dacă la nivel național valoarea indicatorului s-a diminuat cu 8,84% (de la 204,91 Kgep/1000 euro, în anul 2017, la 186,79 Kgep/1000 euro, în anul 2021) se înregistrează un nivel mult superior (+ 59,59%) față de media înregistrată la nivelul UE-27, de 117,04 Kgep/1000 euro²¹. În acest context, suplimentar față de măsurile care au ca scop creșterea puterii instalate în capacitățile de producere, **este necesar să fie adoptate și urmărite măsuri care să determine creșterea eficienței energetice.**

¹⁹ ALRO – Raport anual grupul ALRO 2022 - <https://www.alro.ro/ri/rapoarte-alro>

²⁰ INS – Resursele de energie primară în perioada 1.I-31.XII.2022 (nr. 36/14.02.2023)

²¹ Eurostat - Energy intensity - Online data code: NRG_IND_EI, update: 28/04/2023

Începând cu anul 2019, având în vedere diminuarea producției de energie electrică, în vederea asigurării consumului intern, **România a devenit importator net de energie**. Cu o diminuare a producției cu 7,54%, în anul 2019 față de perioada anterioară și un export de 4.006 GWh, au fost efectuate importuri de energie electrică de 6.795 GWh, pentru a fi asigurat consumul de 61.032 GWh:

Tabelul 3.3 Evoluția producției și a consumului de energie electrică în perioada 2017-2022

AN	Producție energie electrică (GWh)	Consum de energie electrică (GWh)	Diferență Producție – Consum (GWh)
2017	63.748	60.852	2.896
2018	64.375	61.835	2.540
2019	59.518	61.032	-1.514
2020	56.140	58.924	-2.784
2021	59.385	61.588	-2.203
2022	55.818	57.009	-1.191

Sursa: Transelectrica SA

Începând cu anul 2019, România a devenit importator net de energie, context în care **soldul balanței comerciale (energie electrică) a înregistrat un deficit de 735,8 milioane euro** în perioada 2019-2021.

Prețurile medii ponderate la care s-au efectuat **tranzacțiile de import au fost superioare celor la care s-a efectuat exportul**, în anul 2022 aceasta diferență a ajuns la **525,3 lei/MWh**.

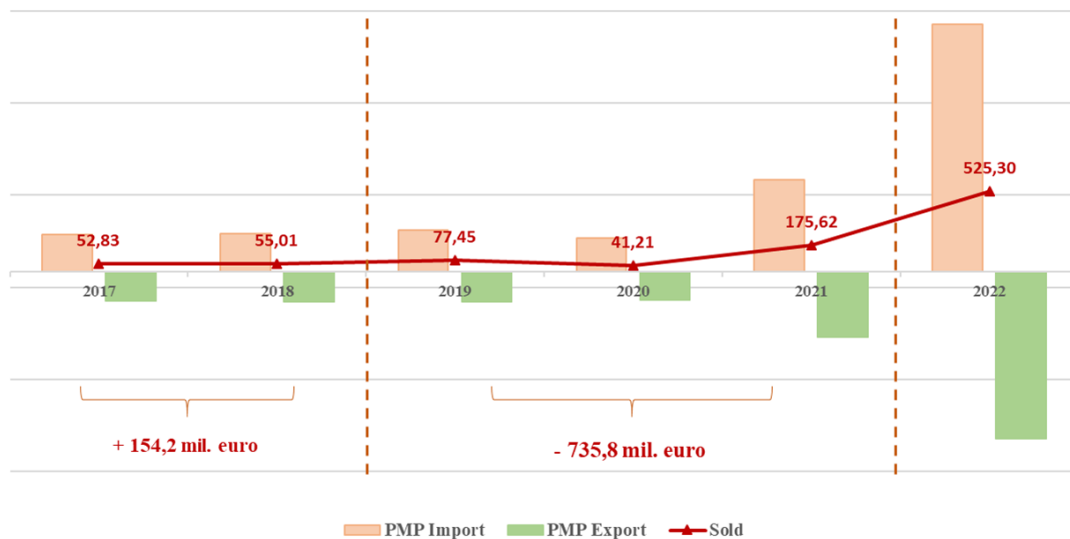
În ceea ce privește schimburile transfrontaliere cu energie electrică, exportul cumulată de energie realizat în perioada 2017-2022 a fost de 24.090 GWh, iar importul cumulată pentru aceeași perioadă a fost de 31.296 GWh. În timp ce **exportul de energie electrică** a înregistrat o diminuare cu 37,46% în intervalul 2017-2021, pentru ca ulterior să înregistreze, în anul 2022 o evoluție ascendentă până la 5.759 GWh, **importul de energie electrică** a avut o evoluție oscilantă, ajungând la 6.950 GWh în anul 2022, de 2,45 ori mai mult decât cel realizat în anul 2018.

Analiza efectuată asupra valorilor la care sunt efectuate tranzacțiile transfrontaliere scoate în evidență faptul că prețurile medii ponderate anuale la care s-au efectuat tranzacțiile de import au fost superioare celor la care s-a efectuat exportul, pe întreg intervalul de timp analizat. Dacă pentru prima parte a intervalului de timp (2017-2020) diferențele dintre prețurile medii ponderate anuale de import și cele de export au variat între un minim de 41,21 lei/MWh (2020) și un maxim de 77,45 lei/MWh (2021), în anul 2022 aceasta diferență a ajuns la 525,3 lei/MWh.²²

Astfel, dacă în cazul importului de energie electrică, prețul mediu ponderat a variat între un minim de 223,01 lei/MWh în anul 2020 și un maxim de 1.616,53 lei/MWh în anul 2022, în cazul exportului de energie electrică, acesta s-a realizat la un preț mediu ponderat minim de 181,80 lei/MWh în anul 2020 și un maxim de 1.088,23 lei/MWh, în anul 2022.

²² ANRE - Raport privind rezultatele monitorizării pieței de energie electrică în luna decembrie 2022

Efectuarea tranzacțiilor de import la prețuri medii ponderate superioare celor de export a generat un **sold negativ al balanței comerciale (energie electrică) de 581,6 milioane euro**, în perioada 2017-2021, luând în calcul excedentul de 154,2 milioane euro înregistrat în perioada 2017-2018 și deficitul de 735,8 milioane euro din perioada 2019-2021²³:

Figura 3.7 Evoluția prețului mediu ponderat pentru tranzacțiile de import și export energie electrică
Sursa: ANRE – Rapoartele de monitorizare a pieței de energie electrică și INS (THI0711)

Soldul negativ al balanței comerciale (energie electrică) înregistrat în anul 2021 (428,4 milioane euro) reprezintă **1,8% din deficitul balanței comerciale (FOB/CIF) înregistrat de România în același interval (23.674 milioane euro) față de 0,81%, nivelul înregistrat în anul 2019**²⁴.

Existența unor prețuri medii ponderate superioare pentru activitatea de import față de cele de export, poate fi explicată prin efectuarea operațiunilor de export de electricitate la momentul în care la nivelul piețelor este înregistrat un excedent, cu precădere în situația în care există un excedent de energie regenerabilă (zile însorite și vânt puternic), iar a operațiunilor de import în situațiile în care la nivel național este înregistrat un consum ridicat față de producția internă. O astfel de situație scoate în evidență **necesitatea introducerii unor surse de stocare a energiei electrice** care să acumuleze energie în perioadele de excedent și să o elibereze la momentul creșterii consumului, **România având la finalul anului 2022 o singură astfel de capacitate (7,4 MW).**

Pe de altă parte, utilizarea energiei electrice din surse regenerabile în schimburile transfrontaliere, **pune consumatorul român într-o poziție nefavorabilă** având în vedere calitatea pe care acesta o are în cadrul schemei de promovare a producerii E-SRE, aceea de susținător și de finanțator al schemei. În condițiile în care producția de E-SRE beneficiază de sprijin financiar prin schema de promovare instituită la nivel național prin Legea nr. 220/2008 și impactul aplicării acestei scheme în prețul energiei electrice la consumatorul final a ajuns la 71,5 lei/MWh, în anul 2022²⁵, precum și faptul că energia din surse hidro înregistrează cele mai scăzute costuri de producție, aceasta influențează volumul exportului de energie electrică, **nefiind destinată exclusiv consumului intern**. Concludentă este situația înregistrată în data 16.04.2023 (15⁰⁰), moment la care **producția de energie din surse regenerabile (4.607 MW, din care: 2.189 MW energie hidro, 2.038 MW energie eoliană și 380 MW energie solară) a depășit consumul intern (4.225 MW).**

²³ INS – Valoarea exportului și importului de energie electrici și gaze naturale (indicator THI0711)

²⁴ INS – Anuarul statistic al României 2022 – p. 569-573; <https://insse.ro/cms/ro/tags/anuarul-statistic-al-romaniei>

²⁵ ANRE - Raport monitorizare a sistemului de promovare a E-SRE - 2022

IV. Evoluția capacităților de producere a energiei electrice din perspectiva asigurării independenței energetice

Capacitățile de producere a energiei electrice

IV.1 Evoluția capacităților de producere a energiei electrice în perioada 2017-2022

Puterea instalată în unitățile de producere a energiei electrice a scăzut cu **6.086,71 MW** în perioada 2017-2022, urmare a diminuării capacităților de producere a energiei electrice din surse convenționale.

România deține un mix energetic *diversificat și echilibrat* iar adoptarea unui model de mix energetic care tinde spre sustenabilitate și protecție a mediului înconjurător a fost adoptat și la nivel național.

În România, puterea instalată în capacitățile de producere a energiei electrice s-a diminuat considerabil în ultimii 5 ani, respectiv cu **24,6%**, în valori absolute de la 24.738,27 MW în anul 2017, la 18.651,56 MW, în anul 2022.

La data de 31.12.2022, **59,98%** din totalul puterii electrice instalate în capacitățile de producere a energiei electrice de 18.651,56 MW, era reprezentată de capacități care utilizează SRE (11.187,05 MW), cu 14,32 puncte procentuale peste nivelul înregistrat (45,66%) în anul 2017:

Tabelul 4.1 Evoluția capacităților de producere a energiei electrice pe surse de energie în intervalul 2017-2022

Tip resursă	Putere electrică instalată [MW]						Putere electrică disponibilă la 31.12.2022
	31.12.2017	31.12.2018	31.12.2019	31.12.2020	31.12.2021	31.12.2022	
Cărbune	6240,27	6232,2	4787,2	4787,2	4142,2	3422,2	2876
Hidrocarburi	5788,94	5656,07	3239,1	3205,99	2873,98	2629,31	2159,14
Nucleară	1413	1413	1413	1413	1413	1413	1413
Total surse convenționale	13442,21	13301,27	9439,3	9406,19	8429,18	7464,51	6.448,14
Ape	6761,19	6758,78	6703,91	6643,09	6644,65	6641,93	6378,91
Eoliană	3029,74	3031,57	3023,53	3013,16	3014,91	3014,91	2998,78
Biomasă, biogaz	130,44	131,98	137,48	137,48	136,26	138,38	133,25
Solară	1374,64	1382,09	1391,78	1381,84	1393,57	1391,78	1325,95
Geotermală	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0,05	0
Total surse regenerabile	11296,06	11304,47	11256,75	11175,62	11189,44	11187,05	10.836,88
Total capacități	24.738,27	24.605,74	20.696,05	20.581,81	19.618,62	18.651,56	17.285,02

Sursa: Transelectrica SA

Puterea instalată în unitățile de producere a energiei electrice pe bază de surse regenerabile s-a menținut relativ constantă în ultimii 5 ani, ajungând, în anul 2022, la **11.187,05 MW**, în scădere cu **109 MW** față de nivelul înregistrat la 31.12.2017.

Din punct de vedere al puterii instalate în capacitățile de producție a E-SRE, ponderea cea mai însemnată în cadrul acestora este deținută de cele care utilizează resursele hidro, cu valori anuale cuprinse între 59,37% și 59,85%, în intervalul 2017-2022, urmate de cele care utilizează resursele eoliene, cu valori cuprinse între 26,82% și 26,96% și cele care utilizează resurse solare, cu valori cuprinse între 12,16% și 12,44%, în același interval de timp.

Puterea instalată în capacitățile de producere a E-SRE a scăzut în intervalul 2017-2022, cu 109 MW (0,96%). Cu toate acestea, ponderea acesteia în mixul energetic a crescut la 59,98% în anul 2022, în contextul diminuării capacităților pe bază de surse convenționale.

Reducerea puterii instalate a capacităților de producere a energiei electrice pe baza SRE la nivelul SEN, din intervalul de timp 2017-2022, s-a datorat diminuării puterii instalate în capacitățile hidroelectrice (-120 MW) și în capacitățile eoliene (-15 MW), aceasta nefiind compensată de majorările înregistrate în cazul capacităților solare (+17 MW) și a celor pe bază de biomasă/ biogaz (+8 MW).

✂ **Majorarea ponderii puterii instalate a capacităților de producție a energiei electrice pe bază de SRE până la cota de 59,98% din totalul capacităților de producție, nu s-a realizat în contextul majorării puterii acestora ci, a apărut, ca efect al diminuării puterii instalate a capacităților de producție pe bază de combustibili convenționali.**

Puterea instalată în capacitățile de producere care utilizează combustibilii convenționali a fost de 13.442,21 MW în anul 2017, înregistrând în ultimii 5 ani o diminuare cu 44,47%, în termeni absoluți cu 5.977,7 MW.

Puterea disponibilă la data de **31.12.2022** a capacităților de producție din cadrul Sistemului Electroenergetic Național era de **17.285,02 MW**, aceasta reprezentând puterea activă maximă pe care grupurile generatoare o pot da, cu respectarea condițiilor de siguranță mecanică și electrică. O mare parte a capacităților de producere sunt mai vechi de 30 de ani, **grupurile vechi fiind frecvent oprite pentru reparații și mentenanță**, unele fiind în conservare. Există o diferență de aproape 1.3666,54 MW între puterea brută instalată și puterea brută disponibilă, din care circa 1.016,37 MW sunt capacități pe bază de cărbune și gaze naturale.

Capacitățile de producere instalate/ retrase din exploatare

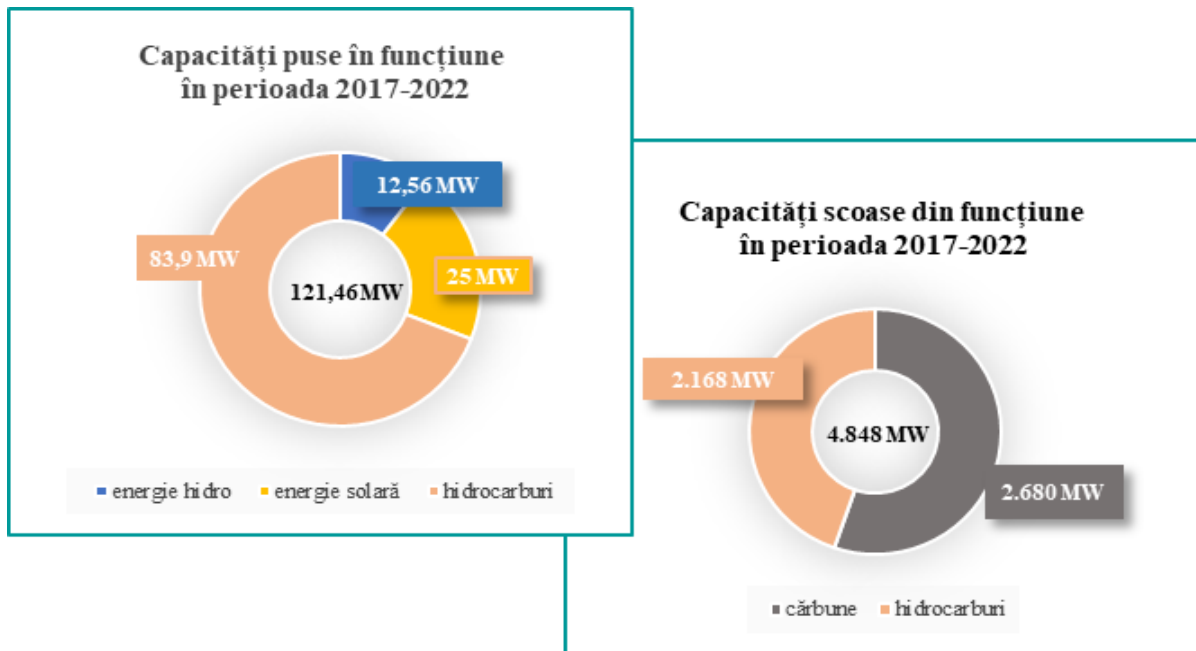
IV.2 Capacitățile de producere instalate/ retrase din exploatare în perioada 2017-2022

În perioada 2017-2022, retragerea din exploatare a capacităților de producere pe bază de cărbune (-2.680 MW) și hidrocarburi (-2168 MW) nu a fost substituită de punerea în funcțiune de noi capacități pe bază de surse regenerabile (+37,56 MW).

În perioada **2017-2022** au fost puse în funcțiune **noi capacități** cu o putere instalată de **numai 121,5 MW** din care: **12,56 MW** în capacități hidroenergetice, **25 MW** în capacități pe bază de energie solar fotovoltaică și **83,9 MW** în capacități pe bază de hidrocarburi.

Totodată, în aceeași perioadă **au fost retrase definitiv** din exploatare grupuri energetice cu putere instalată de **4.848 MW**. (Figura 4.2)

În prima jumătate a anului 2023 au mai fost retrase din exploatare 2 grupuri energetice pe bază de cărbune de **660 MW (CTE Rovinari 3 – 330 MW și CTE Turceni 7 – 330 MW)**, din care un grup de 330 MW (CTE Turceni 7) se află în conservare în perioada 01.06.2023-31.12.2025.

Figura 4.2 Evoluția capacităților de producere instalate/ retrase din exploatare în perioada 2017-2022
Sursa: Transelectrica SA

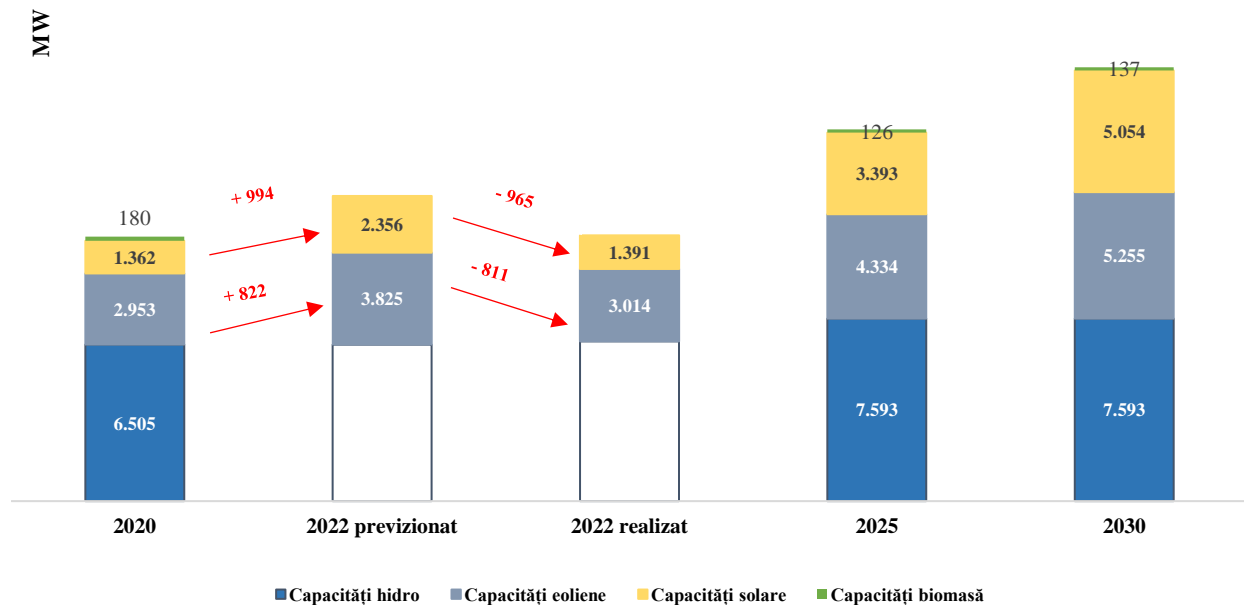
România și-a asumat un plan de eliminare a capacităților de producere a energiei din combustibili convenționali, fără a avea la bază o certitudine în ceea ce privește introducerea în sistem a unor noi capacități de producere cu o putere similară și cu un factor de capacitate ridicat. Totodată, decizia eliminării din mixul energetic a acestor capacități a fost adoptată în condițiile în care **sectorul energetic din România a generat un nivel scăzut al emisiilor de gaze cu efect de seră** comparativ cu alte state europene, fiind responsabil în anul 2021 de **2,88% din totalul emisiilor de GES generate la nivelul UE**, cât și de **2,58% din totalul emisiilor de CO₂ generate de sectorul energetic**.

Comparativ cu nivelul emisiilor generate în anul 1990, România a redus în anul 2021 nivelul gazelor cu efect de seră din sectorul energetic cu 58,44% și pe cel al emisiilor de CO₂ cu 56,04%, mai mult decât dublu față de reducerea medie înregistrată la nivelul UE (27,51%). Din punct de vedere al reducerii nivelului emisiilor de CO₂ din sectorul energetic, în intervalul 1990-2021, România se afla între primele 4 state membre UE ca nivel al reducerii emisiilor de CO₂ din sectorul energetic în ultimii 30 de ani, alături de Estonia (71,21%), Letonia (63,96%) și Lituania (62,97%).²⁶

Pentru a atinge țintele naționale și intermediare privind ponderea energiei produse din SRE stabilite prin PNIESC pentru anul 2030, ca primă etapă intermediară s-a prevăzut punerea în funcțiune de noi capacități de producție, cu o putere netă de **1.816 MW, în intervalul 2020-2022, din care, capacități ce vor utiliza energia eoliană cu o putere netă de 822 MW și capacități ce vor utiliza energia solară cu o putere netă de 994 MW.**

🔗 Față de obiectivul stabilit pentru anul 2022 (+ 1.816 MW), **capacitatea instalată la nivelul SEN a unităților de producție de E-SRE pe bază de surse eoliene și solare a crescut cu doar cu 11,69 MW în perioada 2020 – 2022.** Raportat la evoluția înregistrată anterior la nivel național, din punct de vedere al dezvoltării unor noi unități pe bază de surse eoliene și solar fotovoltaice, **țintele stabilite prin PNIESC pentru anul 2030 sunt greu de atins în condițiile în care nu este amplificat volumul investițiilor, nerealizarea acestora având un efect negativ asupra nivelului producției de energie electrică din SRE și asupra asigurării independenței energetice (Figura 4.3).**

²⁶ Eurostat - Online data code:ENV_AIR_GGE__custom_7039779 last update: 28/04/2023

Figura 4.3 Traectoria orientativă a capacităților de producere a energiei electrice conform PNIESC

Având în vedere că Regulamentul (UE) 2018/1999 stipulează faptul că în viitoarele revizuri ale PNIESC **ajustarea cotelor (țintelor) pentru anul 2030 se poate face numai în sensul creșterii**, se impune necesitatea elaborării unui plan cu privire la măsurile, acțiunile și resursele financiare avute în vedere de autoritățile române pentru îndeplinirea țintelor în perioada 2023-2030, ținând cont de stabilitatea și siguranța SEN, având în vedere necesitatea implementării capacităților de stocare, precum și impactul asupra prețului la consumator a costurilor proiectelor de investiții.

Tot în anul 2021, România, prin *PNRR- Pilonul I. Tranziția verde. Componenta C6. Energie*, s-a angajat să elimine cărbunele din mixul energetic până în anul 2032, respectiv **să dezafecteze capacități de producere a energiei electrice cu o putere instalată totală de 4.590 MW**, având ținte intermediare privind eliminarea capacităților instalate cumulate pe bază de cărbune/lignit de 2.355 MW până la finalul anului 2022.

Dezafectarea unor capacități de producție a energiei electrice și lipsa punerii în funcțiune a unor noi capacități de producție a energiei electrice pe bază de SRE, inclusiv a celor de stocare, pot afecta stabilitatea SEN și pot avea un impact negativ asupra securității și independenței energetice a României.

 Un aspect pozitiv în ceea ce privește promovarea surselor regenerabile de energie îl reprezintă creșterea capacității de producere a energiei electrice produse în centrale electrice din surse regenerabile de energie la scară mică aparținând prosumatorilor, respectiv creșterea interesului populației pentru sistemele fotovoltaice și mai ales pentru dobândirea statutului de prosumator. În 2022 **numărul prosumatorilor a crescut de aproape 3 ori**, de la 14.000 în luna ianuarie la peste 40.171 la 31.12.2022, puterea instalată în capacitățile deținute de aceștia fiind de **417 MW**, reprezentând aproximativ **2,24% din totalul puterii instalate totale al capacităților de producere**.

 Urmare a investițiilor proprii realizate de consumatori și derulării la nivel național a programelor de finanțare, **s-a constatat o creștere accentuată a numărului prosumatorilor și a puterii instalate în capacitățile operate de aceștia**, astfel că, la data de **01.06.2023**, erau înregistrați un număr de **70.840 prosumatori**, fiind instalate capacități cu o **putere totală de 866,8 MW**²⁷.

²⁷ Transelectrica - Capacitatea totală de producere instalată și disponibilă în SEN, la nivel agregat pentru unitățile nedispecerizabile

Dezvoltarea sectorului energetic este direct proporțională cu realizarea proiectelor de investiții în sistemul energetic

IV.3 Dezvoltarea de noi capacități de producere a energiei electrice

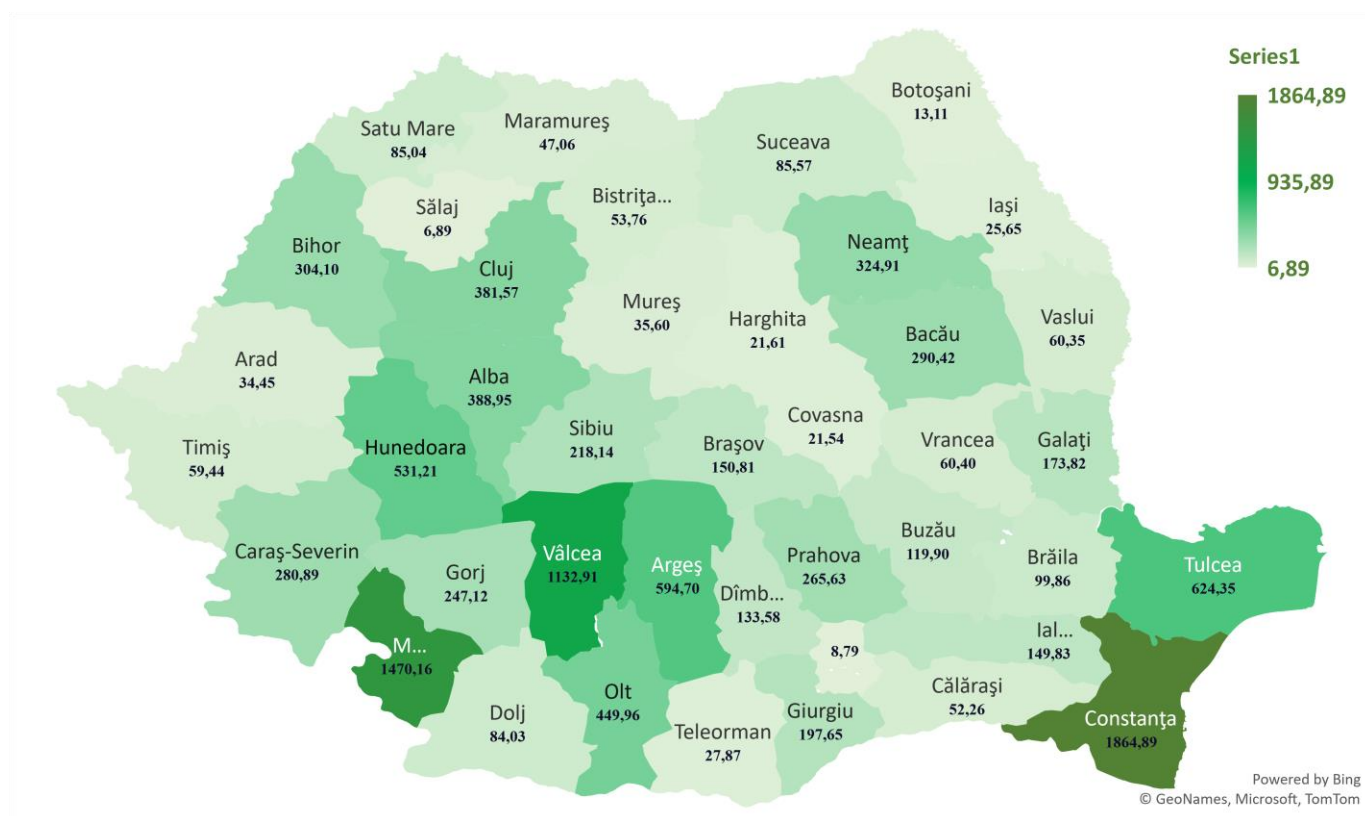
În contextul îndeplinirii obiectivelor strategice în domeniul energiei și schimbărilor climatice, construirea de noi capacități de producție de energie electrică reprezintă o necesitate pentru dezvoltarea sectorului energetic românesc.

Dezvoltarea producției de energie electrică din SRE prin implementarea de noi capacități de producere depinde de mai mulți factori și anume:

- *potențialul zonei pe care urmează să fie amplasat proiectul*, care are un rol important, întrucât de acesta depinde cantitatea de energie electrică generată într-un anumit interval de timp.

Din punct de vedere al amplasării capacităților de producere pe bază de SRE s-a remarcat faptul că 22,24% din totalul puterii unităților pe bază de SRE plasate la nivelul SEN la 31.12.2022, respectiv 2.489,24 MW se află în zona Dobrogei, datorită potențialului pe care aceasta îl oferă, din care 2.460,05 MW putere instalată în capacități eoliene. Urmează județele Mehedinți și Vâlcea care dețin 23.29 % din totalul puterii unităților pe bază de SRE plasate la nivelul SEN, totalizând 2.605,347 MW putere instalată în special în unități hidroenergetice.

La data de 31.12.2022, puterea instalată a capacităților de producție a energiei din surse regenerabile este repartizată astfel:

Figura 4.4 Distribuția capacităților de producere a energiei electrice, la nivel de județ, pe surse de energie, la 31.12.2022

Sursa: prelucrare pe baza datelor Transelectrica SA

Concentrarea capacităților de producere a electricității în detrimentul distribuției uniforme a acestora din punct de vedere teritorial necesită investiții suplimentare pentru întărirea rețelelor de distribuție și

transport și poate genera creșterea consumului în rețele datorită distanțelor lungi dintre locul de producție și cel de consum.

În acest context, apare necesitatea amplasării la nivelul întregului sistem energetic a noilor capacități de producere, una dintre soluții constând în **stimularea investitorilor de a implementa proiectele de investiții în zonele cu deficit de capacități de producere.**

- **Adecvanța²⁸ SEN.** Volatilitatea producției de energie din surse regenerabile solicită întregul SEN, iar pentru funcționarea în siguranță, operatorul de transport Transelectrica SA a elaborat scenarii privind evoluția capacității de producere disponibile în SEN pentru perioada 2022-2031, fiind transpuse principalele tendințe generate de politica UE în materie de climă, reflectate și în obiectivele PNIESC.

În acest context, operatorul de transport semnalează faptul că **închiderea unor grupuri existente în SEN (în special pe cărbune) la nivelul anului 2026, corelată cu nerealizarea unor grupuri noi care să înlocuiască această capacitate are impact negativ asupra adecvantei sistemului și securității energetice la nivel național²⁹.**

La data de **31.12.2022**, operatorul de transport energie electrică Transelectrica SA, pentru dezvoltarea de **noi capacități de producție de energie electrică din surse regenerabile**, avea emise un număr de:

- **20 Avize Tehnice de Racordare (ATR)** pentru capacități de producere energie electrică din **surse eoliene** cu o putere instalată de **3.675,267 MW**, din care au fost încheiate un număr de **11 contracte de racordare (CR)**, pentru proiecte cu o putere aprobată de **1.906,65 MW**, având termene estimate pentru punerea în funcțiune **în perioada 2023-2026**;
- **14 Avize Tehnice de Racordare (ATR)** pentru capacități de producere energie electrică din **surse solare** cu o putere instalată de **3.045,884 MW**, din care au fost încheiate un număr de **4 contracte de racordare (CR)**, pentru proiecte cu o putere aprobată de **369,44 MW**, având termene estimate pentru punerea în funcțiune **în perioada 2023-2026**.

Analiza zonelor de amplasare pentru noile capacități de producere pentru care au fost emise ATR-uri scoate în evidență concentrarea cererilor de racordare în zona de rețea sud - est (Dobrogea). Potrivit calculului realizat la nivelul Transelectrica, în perioada 2023-2025, rețeaua electrică de transport nu mai poate integra suplimentar noi capacități de producție în zona Dobrogea și Banat.

- **Factorul de capacitate al unităților de producere a energiei electrice**

Nivelul mediu al factorului de capacitate pe categorii de tehnologii de producere a energiei electrice se determină ca raport între energia electrică produsă și cea livrată în rețea și/sau către consumatori în anul de raportare și produsul dintre puterea medie instalată a unității de producere și numărul de ore de funcționare (8.760 ore) din anul de referință.

În anul 2022, unitățile de producere a energiei pe bază de combustibil nuclear au înregistrat cel mai ridicat factor de capacitate de peste 90%, în timp ce capacitățile eoliene, cu un factor de capacitate mediu de 25% și capacitățile solar fotovoltaice, cu un factor de capacitate mediu de 15% se situează la polul opus.

---

²⁸ Capacitatea sistemului electroenergetic de a satisface în permanență cererile de putere și energie ale consumatorilor, luând în considerare ieșirile din funcțiune ale elementelor sistemului, atât cele programate cât și cele rezonabil de așteptat a se produce neprogramat. (Transelectrica)

²⁹ Transelectrica SA – Planul de dezvoltare a RET pe perioada 2022-2031 - <https://www.transelectrica.ro/ro/web/tel/planul-de-dezvoltare-ret-2022-2031>

Având în vedere caracterul intermitent al capacităților de producere pe baza surselor solare și eoliene, influențate de intensitatea radiației solare și de cea a vântului, în contextul decarbonizării sectorului energetic, este necesară **implementarea unor capacități de stocare** (acumulare prin pompare, baterii, etc.), dar **și a unor capacități care pot asigura flexibilitatea SEN**, pentru acoperirea necesarului de energie electrică.

Luând în considerare cei 3 factori menționați anterior, precum și capacitatea transfrontalieră de import de 3.400 MW pe care rețeaua electrică de transport o poate realiza în anul 2023, **dezafectarea unor capacități de producere**, precum și **lipsa punerii în funcțiune a unor noi capacități pe bază de SRE, poate avea un impact negativ asupra adecvănței sistemului și securității energetice**, cu atât mai mult în condițiile apariției unor fenomene meteo deosebite (extreme climaterice, lipsa vântului sau înregistrarea unui nivel scăzut al apei în lacuri, întârzierea programului de dezvoltare nuclear).

Dezvoltarea sectorului energetic presupune, pe de-o parte, politici energetice coerente și clare, iar pe de altă parte - investiții

IV.4 Promovarea creșterii puterii instalate a capacităților de producere la nivelul operatorilor economici cu capital majoritar de stat³⁰

La nivelul operatorilor economici cu capital majoritar de stat aflați sub autoritatea Ministerului Energiei, în ultimii șase ani au fost puse în funcțiune doar două noi capacități de producere a energiei electrice pe bază de surse regenerabile, cu o putere instalată de doar 15,56 MW.

Statul deține un dublu rol în sectorul energetic: pe de-o parte, este legiuitor, reglementator și implementator de politici energetice, iar pe de altă parte este deținător și administrator de active sau acționar semnificativ atât în segmentele de monopol natural (transportul de energie electrică), cât și în cel de producție. Prin acest ultim rol, statul stabilește politica investițională și monitorizează modul de implementare al proiectelor de investiții la nivelul operatorilor economici.

La data de 31.12.2022, **61,68 % (11.505 MW) din puterea instalată la nivelul SEN se regăsește în capacitățile de producere a energiei electrice instalate la nivelul operatorilor economici la care statul român este acționar majoritar, prin Ministerul Energiei.**

Hidroenergia constituie principala sursă de energie regenerabilă, iar puterea instalată în capacitățile de producere a energiei electrice care utilizează această resursă deține ponderea cea mai importantă în mixul energetic, reprezentând la nivel național:

- **35,61 % din totalul puterii instalate în capacități de producere energie electrică (6.641,93 MW);**
- **59,37% din puterea instalată în capacități de producție pe baza de SRE.**

La data de 31.12.2022, **din totalul puterii instalate în capacități de producere pe bază de surse hidro, de 6.641,93 MW, 94,56% este deținută de SPEEH Hidroelectrică SA**, companie căreia statul i-a concesionat bunurile proprietate publică în domeniul producerii energiei electrice în centrale hidroelectrice în scopul exploataării, reabilitării, modernizării, re tehnologizării precum și construirii de noi amenajări hidroenergetice.

³⁰ Operatorii economici aflați sub autoritatea Ministerului Energiei

În perioada 2017-2022, puterea instalată în capacitățile hidroelectrice operate de Hidroelectrica SA a rămas relativ constantă, **cunoscând o ușoară descreștere, respectiv de la 6.340,506 MW la începutul anului 2017 la 6280,67 MW în anul 2022.**

În contextul angajamentelor asumate de România privind eliminarea cărbunelui din mixul energetic, având în vedere necesitatea acoperirii deficitului de capacități de producere, rolul esențial al Ministerului Energiei este de a promova și monitoriza proiectele de investiții cu efect direct asupra creșterii puterii instalate în capacitățile de producere a energiei electrice.

Diminuarea valorică a investițiilor programate la nivelul operatorilor din sectorul producției de energie electrică și înregistrarea unui grad redus de realizare al proiectelor de investiții reprezintă reale riscuri pentru asigurarea independenței energetice.

Din analiza modului de fundamentare și de realizare a Programelor de investiții la nivelul unora dintre operatorii economici aflați sub autoritatea Ministerului Energiei, s-a constatat pe de o parte **reducerea nivelului valoric al investițiilor prevăzute prin Programele de investiții** (ex. de la o valoare a investițiilor programate³¹ anual în intervalul 2017-2019, cuprise între 472.392 mii lei și 490.482 mii lei, la o valoare programată de 297.997 mii lei, pentru anul 2021 și de 329.663 mii lei pentru anul 2022³²), iar pe de altă parte, **înregistrarea unui grad de realizare extrem de redus a Programului de investiții, raportat la necesitățile sistemului energetic.**

Totodată, din analiza efectuată, au fost constatate situații în care prin Bugetele de venituri și cheltuieli (Anexa 4 – Programul de investiții), operatorii economici prevedeau pentru obiectivele de investiții, pentru anul în curs (N), valori reduse ale investițiilor planificate, iar pentru perioadele ulterioare (N+1, N+2), valori mult mai mari. Ulterior, **valorile prevăzute pentru obiectivele de investiții erau diminuate pe**

măsură ce intervalul de timp pentru implementare se apropia.

Dacă prin Bugetul de venituri și cheltuieli pentru anul 2017 au fost planificate **investiții în curs** pentru anul 2019 de 372.327 mii lei și de 337.601 mii lei pentru anul 2020, ulterior prin Bugetele de venituri și cheltuieli aferente anilor 2019, respectiv 2020, valoarea investițiilor planificate s-a diminuat considerabil la 108.541 mii lei, respectiv 121.708 mii lei. Situații similare se regăsesc și în cazul investițiilor noi și investițiilor efectuate la imobilizările corporale existente (modernizări). Dacă prin Bugetul de venituri și cheltuieli pentru anul 2018 au fost planificate **investiții noi** pentru anul 2020 de 826.823 mii lei și de 820.833 mii lei pentru 2021, ulterior prin Bugetele de venituri și cheltuieli aferente anilor 2020, respectiv 2021, valoarea investițiilor planificate s-a diminuat considerabil la 45.830 mii lei, respectiv 13.733 mii lei (Hidroelectrica SA).

Principalele aspecte constatate în ceea ce privește fundamentarea și realizarea investițiilor la nivelul operatorilor economici cu capital majoritar de stat sunt prezentate sintetic, astfel:

SPEEH Hidroelectrica SA - din analiza investițiilor aprobate și realizate conform *Bugetelor de venituri și cheltuieli aferent perioadei 2017-2021* s-a constatat:

► **neincluderea în programele de investiții aprobate, cu prioritate a obiectivelor de investiții în curs**, demarate încă din perioada 1972 – 1990, în condițiile în care, prin BVC au fost prevăzute și aprobate sume pentru cheltuieli de investiții. Sumele aprobate pentru investițiile în curs

³¹ Au fost eliminate valorile alocate pentru achiziția de participații și cheltuielile de rambursare a creditorilor

³² Hidroelectrica SA – Rapoartele Consiliului de Supraveghere - <https://www.hidroelectrica.ro/article/579400c3-ac1d-4bd2-11cf-ddfcab017af7>

au scăzut de la un an la altul, cel mai scăzut nivel fiind înregistrat în anul 2021, de 53.592 mii lei, ponderea acestora în total cheltuieli cu investițiile, în perioada 2017-2022 fiind cuprinsă între **2,73% -20,4%**.

► **neutilizarea integrală a sumelor alocate prin buget pentru investiții în curs**, gradul de realizare a acestora fiind cuprins între 32,88%-63,30%, cel mai scăzut grad de realizare fiind înregistrat în anul 2020 (32,88%).

SPEEH Hidroelectrică SA, deși prin Bugetele de venituri și cheltuieli pe anii 2019, 2020 și 2021 a avut aprobate **cheltuieli pentru investiții**, acestea nu au fost realizate la nivelul la care au fost aprobate, gradul de realizare a investițiilor totale fiind situat între 5,48% (realizat în anul 2020) și 51,25% (realizat în anul 2021). În anul 2022, gradul de realizare a investițiilor totale a fost de 16,92%.

Efectul nerealizării investițiilor constă în imobilizarea de fonduri bănești pentru obiective care nu au fost finalizate, degradarea în timp a investițiilor începute și nefinalizate (în curs) și efectuarea de cheltuieli cu pază, iluminat, încălzire, epuizante și personal de inspecție periodică la fronturile de lucru deschise.

Complexul Energetic Oltenia S.A. este principalul producător din România de energie pe bază de lignit indigen, cu **o cotă de piață de circa 24%**, contribuind semnificativ la asigurarea securității energetice naționale, în principal în momentele extreme de secetă prelungită sau în perioadele de iarnă cu temperaturi scăzute.

Deși realizarea unor noi obiective de investiții (**noi investiții în capacități pe gaze naturale și surse regenerabile de energie**) a fost prevăzută încă din anul 2020, iar până la finalul anului 2022 a fost înregistrat un grad de realizare de 0%, în iulie 2023 au fost semnate contractele de finanțare între Ministerul Energiei și societăți mixte create pentru realizarea de noi capacități de producție energie electrică din surse solare (cele 8 parcuri fotovoltaice) cu o capacitate totală instalată de 735 MW și a unui singur grup pe gaze naturale de la Turceni cu o capacitate de 475 MW.

SAPE S.A., companie cu acționar unic statul român prin Ministerul Energiei, are ca activitate principală administrarea participațiilor minoritare pe care statul român le deține în unele societăți din domeniul energiei electrice.

Dacă **în perioada 2017-2018 nu au fost alocate fonduri pentru investiții**, în intervalul 2019-2020 deși au fost aprobate fonduri cu această destinație în valoare totală de 1.213.458 mii lei, gradul de realizare a fost de 0,04% - 13,57%. Ulterior, fondurile alocate pentru intervalul 2021-2022 au fost diminuate substanțial (de peste 8,6 ori) față de cele alocate pentru anul 2020.

În anul 2021, a fost achiziționat parcul fotovoltaic Dârvari (pus în funcțiune în anul 2015), cu o capacitate de 4,98 MW, fiind în curs de realizare extinderea acestei capacități de producere a energiei electrice la 10 MW, având un **grad de realizare la data de 31.12.2022 de 1%**.

În anul 2021, motivând imposibilitatea SAPE de a continua proiectele investiționale asumate, *aspect ce ar fi venit în totală contradicție cu politica guvernamentală în domeniul energiei potrivit căreia domeniul energetic necesită investiții masive care să conducă la o stabilitate și independență energetică a României*³³, Ministerul Energiei a solicitat Guvernului României exceptarea de la repartizarea cotei de 90% din profitul net realizat al anului 2020 sub formă de dividende/vărsăminte la bugetul de stat. Astfel, **Guvernului României i-a fost solicitată în luna noiembrie 2021**, aprobarea repartizării unei cote reduse (50 %) din profitul net realizat de SAPE SA, aferent exercițiului financiar 2020, în condițiile în care **la data solicitării unele proiecte erau închise sau suspendate**: Proiectul Doicești-Brâncoveanu (*investiție centrală de cogenerare 150-200MW și achiziție teren 100 ha pentru dezvoltarea unui parc fotovoltaic de minim 50MW*) și Proiectul

³³ Memorandumul nr. 16089/VDP/10.11.2021

SUNSAPE 15 (*construirea unei centrale electrice fotovoltaice cu o putere instalată de până la 15 MW*) – proiecte închise, Proiectul Fântânelele – *investiție suspendată în anul 2021 și reluată în anul 2022 pentru care a fost prevăzută prin BVC suma de 111.011 mii lei, gradul de realizare fiind 0.* În anul 2022 au fost achiziționate 2 centrale electrice eoliene cu o putere instalată de 19 MW.

ROMGAZ S.A., companie deținută în proporție de 70,01% de statul român prin Ministerul Energiei, cel mai mare producător și furnizor de gaze naturale din România are ca obiect de activitate și producerea de energie electrică.

Prin *Strategia Energetică a României 2007-2020*, a fost prevăzută construcția de către ROMGAZ a unei centrale termoelectrice de 430 MW cu ciclul combinat cu turbine cu gaze, în anul 2016 a fost semnat contractul pentru dezvoltarea CTE Iernut, la valoarea de **268.836.329,82 euro fără TVA**, cu termen de finalizare la **26.01.2020**. Un an mai târziu față de termenul stabilit inițial pentru finalizarea obiectivului, Romgaz SA a reziliat contractul, ca doi ani mai târziu să contracteze finalizarea lucrărilor și punerea în funcțiune a obiectivului de investiții. Deși la data rezilierii contractului, **valoarea lucrărilor rămase de executat era de 20.857.576 euro fără TVA, doi ani mai târziu aceasta s-a triplat ajungând la 69.796.216,43 euro fără TVA**, din care numai valoarea de 2.647.312 euro reprezintă valoarea lucrărilor suplimentare pentru finalizarea obiectivului față de lucrările rămase de executat la data rezilierii contractului (2021). Astfel, deși acest obiectiv de investiții trebuia finalizat inițial la începutul anului 2020, iar ulterior, pentru a putea să **beneficieze de finanțare nerambursabilă din PNI³⁴**, prin HG nr. 834/29.06.2022 **s-a prelungit termenul de punere în funcțiune până la 31 decembrie 2023**, prin noul contract de lucrări încheiat pentru finalizarea investiției, **s-a stabilit termenul de finalizare de 16 luni** de la data intrării în vigoare a Contractului de tranzacție. **În acest context Ministerul Energiei a inițiat demersuri privind modificarea actelor normative în ceea ce privește stabilirea unui nou termen pentru punerea în funcțiune a obiectivului de investiții.**

De asemenea, prin *Programele de guvernare din perioada 2017-2022* au fost prevăzute proiecte de investiții la nivelul Romgaz SA, dintre care amintim:

- realizarea de către Romgaz a unei capacități energetice noi, cu ciclul combinat cu turbine cu gaze naturale cu o putere instalată de 400-500 MW la sucursala Electrocentrale Mintia din cadrul Complexului Energetic Hunedoara, și
- realizarea proiectului de dezvoltare a primei centrale din țară de producere a energiei electrice pe gaze naturale, energie verde și hidrogen, de la Halânga, pentru creșterea adecvanței SEN prin dezvoltarea unor centrale termoelectrice pe gaze ce puteau asigura o producție suplimentară de energie de până la 1.000 MWh în SEN.

În prezent, **Romgaz SA a decis să renunțe/suspende aceste obiective de investiții.**

Hidro Tarnița SA, societate de proiect, a fost înființată în anul 2013, având ca obiectiv construcția hidrocentralei cu acumulare prin pompaj cu o putere instalată de 1.000 MW. Obiectivul CHEAP Tarnița Lăpușesti, deși a fost prevăzut în diverse documente strategice (programele de guvernare, Strategia energetică a României 2007-2020) ca și obiectiv de interes național, cu rol de echilibrare în Sistemul Energetic Național (având în vedere că tehnologia presupune singura modalitate eficientă de stocare a energiei la scară mare), fiind esențial în contextul existenței unui portofoliu în creștere continuă cu producție de energie intermitentă, nu a fost pus în execuție. La data de 31.12.2018, valoarea contabilă a investițiilor în curs înregistrate în activul societății de proiect

³⁴ Nota de fundamentare la HG 834/29.06.2022

Hidro Tarnița SA, pe obiectivul de investiții în curs „CHEAP Tarnița – Lăpuștești” este de **13.278.628,47 lei**.³⁵

Cu toate acestea, prin Hotărârea AGEA nr. 73/30.05.2023, s-a dispus dizolvarea societății, fiind adoptată decizia de dizolvare voluntară anticipată a societății.

Deși punerea în funcțiune a unor unități de producție de mare capacitate a fost prevăzută în diverse documente strategice³⁶ (ex. Centrala Hidroelectrică Tarnița, Centrala electrică cu ciclu combinat de la Iernut, Unitățile U3 și U4 de la Cernavodă, cu termenul de începere a exploatarei comerciale stabilit pentru anul 2015), acestea au rămas la stadiul de proiect sau în diverse stadii de execuție, iar **nerealizarea investițiilor prevăzute reprezintă cu certitudine un risc pentru asigurarea independenței energetice** și a condus la imposibilitatea asigurării consumului de energie electrică din surse interne încă din anul 2019, moment de la care România a devenit importator net de electricitate.

Ministerul Energiei, în calitate de Autoritate Publică Tutelară la operatorii economici cu capital majoritar de stat de sub autoritatea sa, stabilește (prin Scrisoarea de așteptări) **așteptările acționarilor privind performanțele societății, cât și ale organelor de administrare și conducere.**

Încă din anul 2019, odată cu transmiterea Scrisorii de așteptări și aprobarea Planurilor de Administrare, deși a pus accentul pe investiții (*Spre exemplificare Hidroelectrică SA: realizarea unor investiții hidroenergetice rentabile; finalizarea proiectelor de investiții rentabile, utilizarea la maxim posibil a finanțării europene disponibile; creșterea potențialului hidroenergetic amenajat; creșterea gradului de realizare a lucrărilor de mentenanță cu capitalizare, a lucrărilor de rețehnologizare, a dotarilor cu utilaje independente; SAPE SA: participarea în cadrul unor proiecte energetice care să contribuie la o dezvoltare sustenabilă a sectorului energetic din România, etc.*), **acestea nu au fost transpuse și în ținte ale indicatorilor cheie de performanță** ale managementului companiei, context în care gradul de realizare al investițiilor la nivelul acestor companii nu reprezintă un reper pentru măsurarea performanței managementului. Autoritatea publică tutelară a ales să evalueze performanța managementului companiilor în funcție de îndeplinirea unor obligații legale (ex. *Elaborarea la timp a Bugetului de venituri și cheltuieli*), dar fără a efectua această evaluare în funcție de gradul de realizare a Programelor de investiții.

Având în vedere ritmul actual de creștere a puterii instalate în capacitățile de producere a energiei electrice și fără a fi dispuse și urmărite măsuri concrete ce însumează acțiuni și investiții prioritare eșalonate în timp, cu un calendar de realizare pe termen scurt, mediu și lung, **România riscă să nu își îndeplinească țintele asumate pentru anul 2030 și totodată, să nu acopere consumul din producția internă, cu consecințe în asigurarea independenței energetice.**

³⁵ Comisia Națională de Strategie și Prognoză - Studiu de fundamentare Centrala cu acumulare prin pompaj Tarnița –Lăpuștești https://cnp.ro/wp-content/uploads/2021/08/Studiu_fundamentare_Centrala_Tarnita_Lapustesti.pdf

³⁶ Strategia Energetică a României 2007-2020, Programul de guvernare 2020-2024

V. Evoluția prețurilor la energie electrică în contextul tranziției energetice

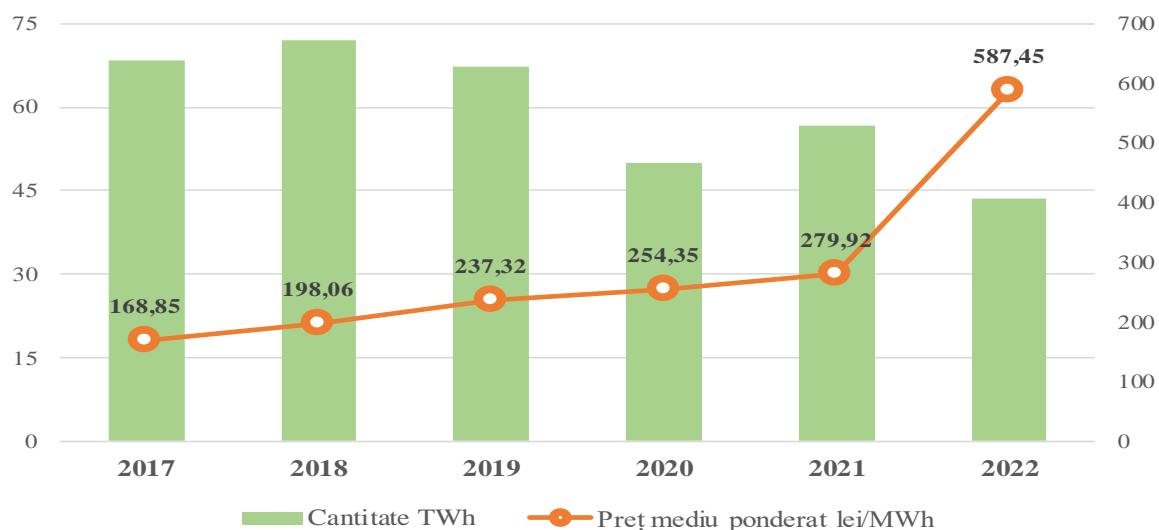
V.1 Evoluția prețurilor pentru energie electrică

Unul dintre principalii factori care determină trecerea către consumul de energie cu emisii scăzute de gaze cu efect de seră este reprezentat de prețul energiei produse din surse regenerabile, care trebuie să fie mai atractiv decât cel al energiei din surse convenționale.

Producția de energie din surse convenționale deține încă la nivel național ponderea principală în cadrul mixului de producție, deoarece tendința de creștere înregistrată de sectorul de producere a energiei din surse regenerabile, în intervalul 2010-2015 nu a fost menținută în perioada ce a urmat acestui interval.

Caracteristicile distinctive ale energiei electrice cum ar fi, nivelul producției prin raportare la cererea din cadrul pieței, caracteristicile restrictive ale rețelelor de transport și distribuție care în unele cazuri necesită investiții importante pentru dezvoltarea de noi capacități de producție, dependența față de factorii de mediu (intensitatea solară și a vântului), precum și capacitatea de stocare a energiei reprezintă **factori care determină evoluția prețurilor la energia electrică**.

Analiza efectuată asupra evoluției prețului energiei electrice tranzacționate în cadrul piețelor centralizate la termen, administrate de OPCOM SA, scoate în evidență o creștere accentuată a prețurilor la care au fost efectuate tranzacțiile, începând cu semestrul II 2021, astfel că **media ponderată a prețurilor** din contractele bilaterale a ajuns în anul 2022 la 587,45 lei/MWh, de peste **3,47 ori mai mare decât cea înregistrată în anul 2017**:

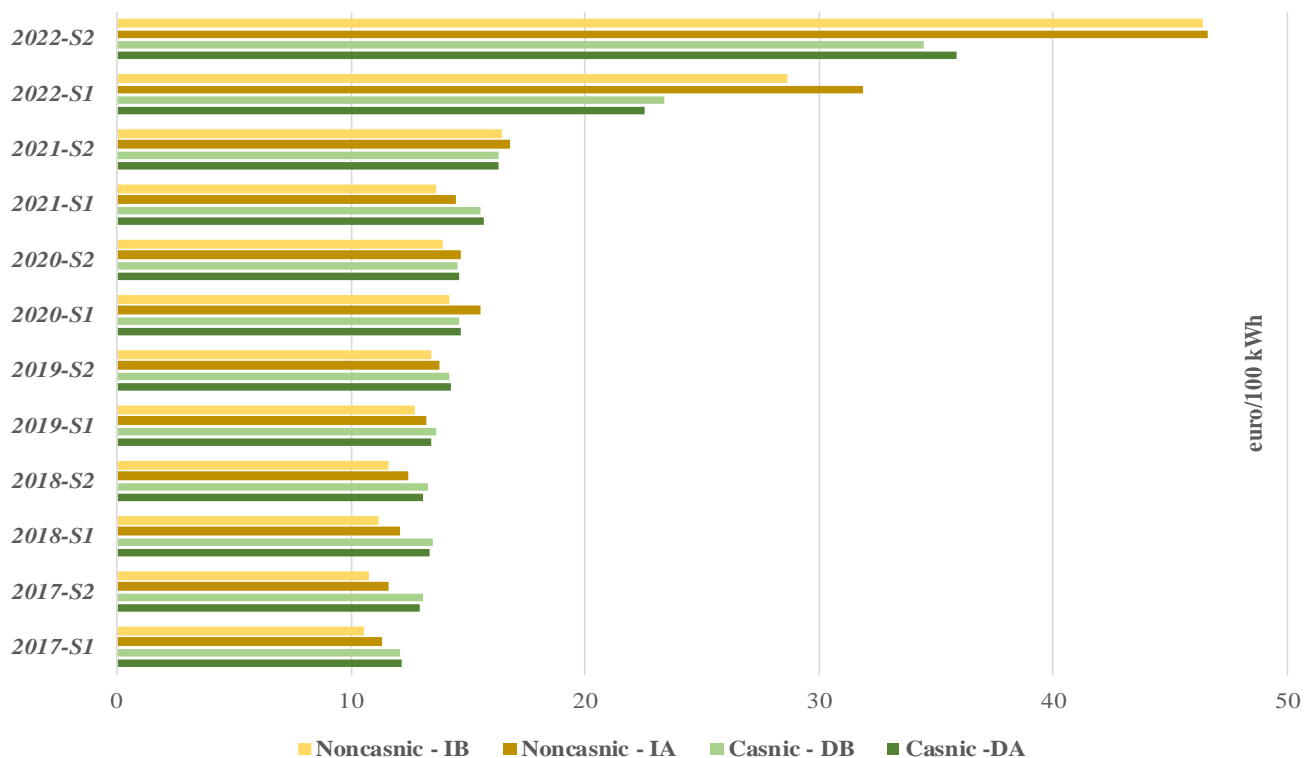
Figura 5.1 Evoluția livrărilor de energie electrică prevăzute în contractele încheiate pe piețele la termen și prețul mediu ponderat corespunzător acestora

Sursa: OPCOM SA - Raport anual de sinteză a rezultatelor funcționării piețelor centralizate operate de OPCOM

Prețurile de tranzacționare înregistrate pe piețele centralizate între participanți (ex. producători, furnizori, operatori de rețea) s-au transpus în prețurile la care energia electrică a fost livrată consumatorilor finali, fiind constatată o creștere continuă a prețurilor (prețul electricității cu toate taxele) la consumatorii casnici și non-casnici. Astfel, în cazul **consumatorilor casnici** (tranșele DA și DB³⁷), prețul energiei electrice a crescut cu peste 34% în intervalul 2017-2021, pentru ca ulterior, **în anul 2022**

³⁷ Cu un consum anual de până la 2.500 kWh

să fie înregistrată o creștere de 2,2 ori față de nivelul înregistrat în anul anterior. Aceeași evoluție a fost înregistrată și în cazul consumatorilor non-casnici (tranzeele IA și IB³⁸), astfel că prețul energiei electrice a crescut cu peste 48% în intervalul 2017-2021, pentru ca ulterior, în anul 2022 să fie înregistrată o creștere de 2,7 ori față de nivelul înregistrat în anul anterior:

Figura 5.2 Prețul energiei electrice pentru consumatorii casnici și non-casnici – date semestriale 2017-2022³⁹

Factori precum creșterea cererii de electricitate ca urmare a revenirii activităților economice la nivelul înregistrat în perioada pre-pandemică, cumulată cu diminuarea producției de energie electrică (-6% în anul 2022 față de perioada anterioară), precum și diminuarea cantității de energie electrică tranzacționată pe piețele la termen, au constituit elemente ce au stat la baza creșterii prețurilor energiei electrice.

România a înregistrat cea mai mare creștere a prețului electricității la nivelul UE-27 în semestrul II 2022 (+112,35%), comparativ cu perioada similară din anul 2021, ocupând primul loc și în ceea ce privește raportarea prețului la puterea de cumpărare, cu 119,25% peste media europeană.

Consumatorii de energie sunt afectați atât în mod direct, prin majorarea prețului de furnizare, cât și indirect, prin majorarea prețurilor la alimente și la bunuri, mai ales în sectoarele energointensive în care costurile de producție sunt influențate, în mare măsură, de costul energiei.

Analiza comparativă a prețului energiei electrice (incl. taxele), furnizată consumatorilor la nivel național în anul 2022 (S2 2022), și a prețului mediu al electricității înregistrat la nivelul statelor UE-27, scoate în evidență următoarele aspecte:

- în cazul **consumatorilor casnici**, prețul mediu de furnizare la nivel național a fost de 34,21 euro/100 kWh, cu **22,44%** mai mare decât media înregistrată la nivelul UE-27 (27,94 euro/kWh).

³⁸ Cu un consum anual de până la 500 MWh

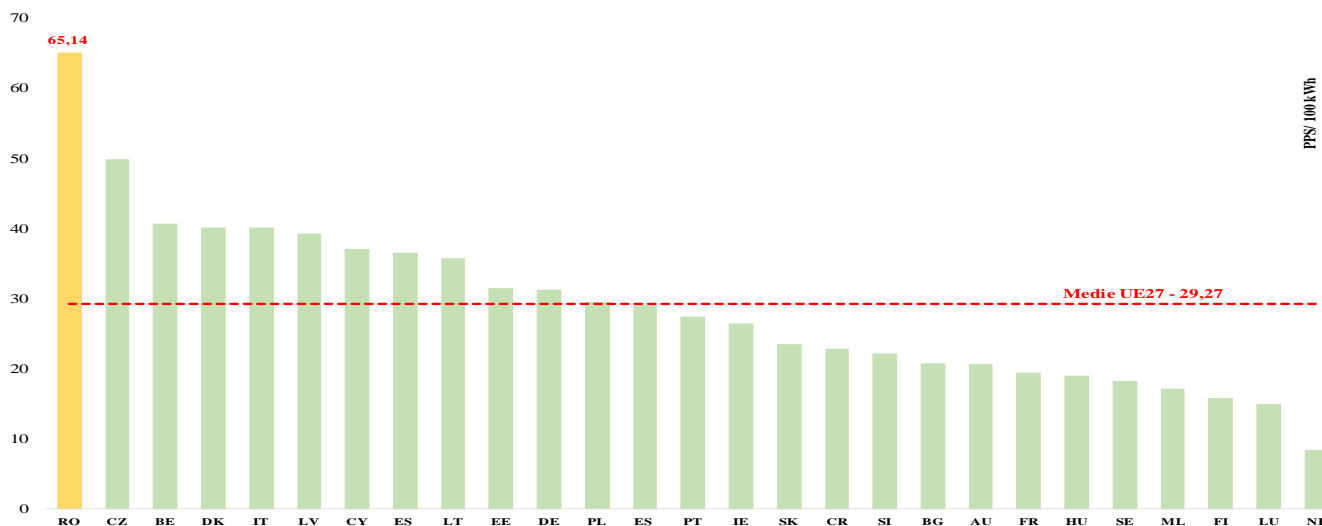
³⁹ Eurostat - Online data code:NRG_PC_205, NRG_PC_204, update: 28/06/202

Consumatorii casnici din România au achitat în semestrul II 2022 al șaptelea cel mai mare preț pentru electricitate (euro/100 kWh), după Danemarca, Belgia, Cehia, Italia, Germania și Spania, pentru această categorie de clienți fiind înregistrată cea mai mare creștere a prețului electricității la nivelul UE-27 (+112,35%) față de perioada similară din anul 2021.

- în cazul **consumatorilor non-casnici**, prețul mediu de furnizare la nivel național a fost de 36,55 euro/100 kWh, cu **44,23%** mai mare decât media înregistrată la nivelul UE-27 (25,34 euro/kWh). Consumatorii non-casnici din România au achitat în semestrul II 2022 al patrulea cel mai mare preț pentru electricitate (euro/100 kWh), după Danemarca, Italia și Cipru.⁴⁰, pentru această categorie de clienți fiind înregistrată cea mai mare creștere a prețului electricității la nivelul UE-27 (+142,21%) față de perioada similară din anul 2021.

În ceea ce privește **raportarea prețului final al energiei electrice (incl. taxele) la puterea de cumpărare** a consumatorilor (engl. *purchasing power standards – PPS – paritatea puterii de cumpărare*), pentru semestrul II al anului 2022, România:

- **a ocupat primul loc la nivel UE-27**, în cazul consumatorilor non -casnici, cu un nivel de 69,60 PPS/100 kWh, cu **140,66%** peste media UE-27 de 28,92 PPS/ 100 kWh. (Eurostat, tabel: nrg_pc_205)
- **a ocupat primul loc la nivel UE-27**, în cazul consumatorilor casnici, cu un nivel de 65,14 PPS/100 kWh, cu **119,25%** peste media UE-27 de 29,71 PPS/ 100 kWh. (Figura 5.3)

Figura 5.3 Nivelul prețului mediu de vânzare a energiei electrice către consumatorii casnici, raportat la puterea de cumpărare a consumatorilor, în Semestrul II al anului 2022 (PPS/100kWh)

Sursa: prelucrare în baza datelor Eurostat, nrg_pc_204

Costurile pentru producerea de energie electrică

V.2 Costurile pentru producerea de energie electrică

Costul de producere a energiei electrice din surse regenerabile este influențat de costurile generate de implementarea proiectelor de investiții, precum și de costurile de operare al acestor capacități. Dacă inițial costurile de instalare pentru capacitățile de producere a energiei electrice din surse regenerabile înregistrau valori ridicate, acest lucru s-a schimbat în ultimul deceniu, cel mai

⁴⁰ Eurostat - Online data code:NRG_PC_205, NRG_PC_204, update: 28/06/2023

elocvent exemplu fiind oferit de proiectele de energie solară. Dacă în anul 2010, costul de instalare mediu ponderat la nivel mondial pentru aceste proiecte era cel mai ridicat comparativ cu alte proiecte care utilizează sursele regenerabile de energie, respectiv de 4.808 USD/kW, în anul 2021, această tehnologie a înregistrat cel mai scăzut cost de instalare, de 857 USD/kW. (IRENA – Renewable power generation costs in 2021)

Scăderea costurilor medii de instalare pentru capacitățile de producere a energiei electrice din surse regenerabile au determinat scăderea costurilor totale ale producerii de energie electrică în ultimul deceniu cu 68% (energia eoliană onshore) - 86% (energia solară). Astfel, **în majoritatea locurilor din lume, energia din surse regenerabile este acum mai ieftină decât energia din combustibili fosili**, context în care și la nivel național unul dintre obiectivele de dezvoltare a sectorului energetic trebuie să urmărească asigurarea accesului consumatorilor la surse de energie curată la prețuri accesibile.

Având în vedere creșterile prețurilor la energie electrică, au fost analizate **costurile înregistrate de producătorii de energie electrică**, pentru a se identifica situațiile în care creșterile înregistrate la nivelul prețurilor aplicate consumatorilor finali au fost generate de creșterile costurilor înregistrate de producători. Analiza efectuată pentru intervalul 2021-2022 a scos în evidență o creștere cuprinsă între 9,35%- 23,6% a costurilor pentru energia produsă din cărbune și resurse hidro și de peste 78,7% a costurilor pentru energia din surse nucleare, dar și o reducere a costurilor unitare pentru producerea de energie pe bază de gaze naturale:

Tabelul 5.1 Costul mediu de producere al energiei electrice în funcție de resursă (lei/MWh)

Resursă	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Cărbune	190,41	276,02	320,29	437,48	590,14	645,33
Apă	104,53	95,26	119,15	120,97	121,55	150,29
Gaze naturale	217,75	262,55	315,15	279,44	582,32	523,84
Nuclear	147,23	157,27	172,81	163,74	195,08	348,76 ⁴¹

Sursa: date comunicate de producătorii de energie electrică

În contextul în care numai o parte din majorarea prețurilor la energie electrică poate fi explicată prin creșterea costurilor de producere a energiei electrice, un alt element care a determinat majorarea prețurilor finale la energie electrică îl reprezintă **diferențele înregistrate între prețurile de tranzacționare și costurile de producție înregistrate de producătorii de energie electrică**:

Tabelul 5.2 Evoluția prețurilor de livrare a energiei electrice și a costurilor de producție

Cod sesiune	Profil	Putere (MW)	Perioadă livrare	Preț închidere (lei/MWh)	Cost producție în perioada de livrare (lei/MWh)
VBLD_211021_05	bandă LD ⁴²	5	01.01 - 30.04.2022	955,01	326,69 - 363,04
VBDL_211221_03	bandă LD	5	01.01 - 31.12.2022	1.321,50	694,13
VBLD_141121_02	bandă LD	5	01.01 - 31.12.2022	1.041,70	694,13
VBLD_161221_03	bandă LD	5	01.01 - 31.12.2022	1.087,94	348,76
VBLD_151221_01	bandă LD	5	01.01 - 31.12.2022	1.185,50	150,29
VBLD_231221_07	bandă LD	10	01.04 - 30.06.2022	1.165,62	667,12 - 971,11
VV1_191121_05	Vârf 1 ⁴³	10	01.01 - 31.12.2022	853,47	150,29

Sursa: Rezultate tranzacții OPCOM (PCCB_LE) și raportări ale producătorilor

⁴¹ În costul de producție au fost incluse toate cheltuielile înregistrate în perioada de referință, inclusive taxele specific – în anul 2022, impozitul pe veniturile suplimentare/ contribuția la fondul de tranziție energetică a fost de 1,085 mld. lei - Raport anual SNN 2022

⁴² Bandă LD - intervalul de livrare este luni-duminică, 00:00-24:00 CET

⁴³ Vârf 1 - intervalul de livrare este luni-vineri, 06:00-22:00 CET

În ceea ce privește costurile înregistrate de operatorii economici care produc energie electrică în **centrale eoliene și fotovoltaice**, operarea acestor capacități și gestionarea activității de tranzacționare nu a determinat reducerea costurilor pentru producerea energiei electrice, fiind constatată **creșterea costurilor unitare**, dar și creșterea costurilor cu dezechilibre în totalul costurilor înregistrate la nivelul acestor capacități. În baza analizei efectuate a rezultat o creștere a costurilor unitare medii ponderate la nivelul centralelor electrice eoliene cu 142,8% în intervalul 2017-2022, și cu 34,02% în cazul centralelor electrice fotovoltaice, pentru același interval:

Tabelul 5.3 Evoluția costurilor unitare pentru producerea energiei electrice în centrale eoliene și fotovoltaice

Interval	Centrală electrică eoliană (lei/MWh)						Centrală electrică fotovoltaică (lei/MWh)					
	Cost unitar			Cost unitar -dezechilibre			Cost unitar			Cost unitar-dezechilibre		
	mediu	minim	maxim	mediu	minim	maxim	mediu	minim	maxim	mediu	minim	maxim
2017	389,06	248,32	609,17	304,15	168,25	549,08	887,38	276,15	1.800,72	818,61	276,15	1.732,78
2018	355,50	195,23	544,05	320,58	137,42	455,31	863,70	299,77	1.554,77	806,74	234,50	1.554,59
2019	333,60	196,26	474,70	312,90	132,68	432,16	1.040,45	274,61	2.660,39	997,51	236,93	2.577,16
2020	304,94	151,39	436,82	223,91	122,14	299,36	993,39	229,03	1.699,19	966,66	207,51	1.698,73
2021	559,27	337,99	971,35	484,41	234,25	798,04	1.033,82	299,23	2.496,43	953,23	239,88	2.337,69
2022	944,64	713,45	1414,39	724,36	486,26	832,21	1.189,27	648,46	1.958,83	1.021,99	505,80	1.742,03

Sursa: date ANRE, în baza unui eșantion care reprezintă 53,2% din puterea instalată în centralele eoliene și fotovoltaice

Evoluția costurilor unitare înregistrate de centralele electrice eoliene și solare scoate în evidență faptul că **tendința de reducere a costurilor de producere a energiei electrice din SRE** înregistrată la nivel mondial⁴⁴ **nu își regăsește corespondența la nivelul capacităților de producere exploatare la nivel național.**

Factori de influență asupra prețurilor

V.3 Alte aspecte privind factori care au influență asupra evoluției prețurilor

Un alt aspect analizat în cursul auditului l-a constituit examinarea existenței unei corelații între modificarea prețului de tranzacționare al energiei electrice pe piețele la termen în funcție de cantitatea tranzacționată, prin cele șase modalități de tranzacționare (PCCB-LE, PCCB-NC, PC-OTC, PCSU, PMC, PCCB-LE-flex) și ponderea energiei electrice din surse regenerabile în totalul producției. Datele utilizate pentru efectuarea analizei au fost cele înregistrate lunar, la nivel național, pentru perioada ianuarie 2017-decembrie 2022.

Analiza econometrică efectuată a scos în evidență faptul că, pe termen lung, o scădere a cantității tranzacționate și o scădere a ponderii energiei din surse regenerabile este asociată cu o creștere a prețului mediu ponderat pe piețele la termen.

Efectuarea analizei s-a efectuat sub îndrumarea unui consultant extern cu ajutorul modelelor econometrice și a pornit de la faptul că, începând cu anul 2021, prețurile la care au fost încheiate tranzacțiile, în cadrul pieței centralizate administrate de OPCOM SA au înregistrat o evoluție ascendentă.

Pornind de la datele obținute s-a urmărit identificarea dinamicii nivelului *prețul mediu ponderat al energiei electrice* (PMP la nivel național, în lei/MWh), în funcție de ceilalți indicatori, respectiv *cantitatea de energie*

⁴⁴ IRENA - Renewable Power Generation Costs in 2021

electrică tranzacționată (GWh) și ponderea producției de energie electrică din surse regenerabile în totalul producției de energie electrică (%).

Rezultatele obținute au sugerat faptul că, pe termen lung, **cele două variabile independente**, respectiv cantitatea tranzacționată și ponderea producției de energie electrică din surse regenerabile în totalul producției, **sunt asociate negativ cu prețul mediu ponderat al energiei pe piețele la termen**. În fapt, în momentul în care cantitatea tranzacționată și ponderea producției de energie electrică din surse regenerabile în totalul producției înregistrează o tendință generală de creștere, tendința Prețului mediu ponderat pe piețele la termen este de scădere. Altfel spus, **o scădere a cantității tranzacționate pe piețele la termen și o scădere a ponderii energiei din surse regenerabile, este asociată cu o creștere a prețului mediu ponderat în cadrul acestor piețe**.

Pentru a atenua impactul financiar asupra consumatorilor de energie, la nivel național au fost adoptate acte normative (OUG 118/2021, OUG 27/2022) prin care au fost stabilite categoriile de clienți casnici și noncasnici beneficiari de prețuri plafonate pentru energia electrică și gaze naturale, și compensarea de la bugetul de stat a diferenței dintre prețul plafonat și cel facturat consumatorilor.

În baza cadrului legislativ nou creat, pentru perioada noiembrie 2021 – martie 2022 (OUG nr. 118/2021) și pentru perioada aprilie 2022 – mai 2023 (OUG nr. 27/2022), ANRE a verificat și a transmis **spre decontare suma de 17,14 miliarde lei către Ministerul Energiei și Agenția Națională pentru Plăți și Inspecție Socială. Până la finalul lunii iulie 2023, Ministerul Energiei a efectuat plăți în sumă de 10,2 miliarde (energie electrică și gaze naturale), din care suma de 5,60 miliarde lei a fost alocată prin Fondul de Tranziție Energetică și suma de 4,59 miliarde din fonduri de la Bugetul de stat.**

În ceea ce privește modul de realizare a tranzacțiilor cu energie electrică în cadrul piețelor de energie, în contextul adoptării actelor normative privind compensarea/ plafonarea prețurilor, un **risc** identificat a fost acela că **anterior adoptării OUG 119/2022 nu era stabilit un nivel maxim al prețului mediu ponderat al energiei electrice la care ANRE calculează sumele de decontat de la bugetul de stat pentru furnizorii de energie electrică.**

În acest context, s-au solicitat ANRE informații privind modul în care furnizorii de energie electrică au realizat tranzacțiile în cadrul pieței, respectiv dacă au fost identificate situații în care s-a realizat vânzarea unor cantități de energie electrică ce erau achiziționate anterior intrării în vigoare a actelor normative (OUG 118/2021, OUG 27/2022) și achiziția ulterioară la prețuri superioare a energiei, în scopul livrării către consumatorii finali, având în vedere că astfel de situații pot conduce la majorarea efortului bugetar. Având în vedere că, la momentul finalizării misiunii de audit, ANRE desfășoară acțiuni de investigații pe piața angro de energie electrică la operatori economici *“suspectați de înțelegeri care au dus/ duc la creșteri mari de prețuri pentru clientul final”*, informațiile solicitate nu au fost furnizate.

Un aspect pozitiv în ceea ce privește limitarea efectelor pe care evoluția prețurilor la electricitate le are asupra consumatorilor finali l-a reprezentat **politica de tranzacționare derulată la nivelul Hidroelectrică SA pentru consumatorii casnici**, care pentru anul 2022 a stabilit prețul energiei active pentru o perioadă contractuală de 12 luni, la **0,25 lei/kWh**. Această măsură a condus la **alegerea de către o parte dintre consumatori a furnizorului Hidroelectrică SA**, fapt ce a condus la **creșterea cotei de piață** a acestui furnizor, pentru clienții finali, la **13,09%**, în intervalul ianuarie -martie 2023.

Concluzii

În lipsa unei strategii energetice care să includă în detaliu parcursul dezvoltării sistemului energetic, preluat apoi în programele de guvernare și în politicile energetice, cu factori responsabili și termene de implementare clar definite, nu sunt create premisele minime de dezvoltare care să conducă la asigurarea independenței energetice.

Sistemul energetic din România este în continuă slăbire prin raportare la durata de viață a capacităților de producție, la puterea instalată în unitățile scoase din funcțiune și la diminuarea volumului investițiilor efectuate, context în care lipsa de capacități eficiente devine din ce în ce mai acută, cu consecințele de rigoare, care se observă și se resimt în ultima perioadă.

Cauzele pot fi identificate în interiorul sistemului, printre acțiunile generate sau inacțiunile din trecut care au condus la nerealizarea de noi capacități de producție care să asigure necesarul intern de energie electrică.

Pornind de la diminuarea capacităților de producere a energiei și de la reducerea producției, creșterea importurilor de electricitate la prețuri superioare față de cele la care s-a realizat exportul, diminuarea cantităților tranzacționate pe piețele la termen și politicile de tranzacționare adoptate de participanții la piață reprezintă factori care conduc la majorările accentuate ale prețurilor la energie electrică.

În acest context, se impune elaborarea și corelarea tuturor documentelor strategice, cu stabilirea obiectivelor prioritare raportat la necesitățile sistemului energetic, monitorizarea eficientă a progreselor înregistrate în îndeplinirea obiectivelor și evaluarea impactului acestora. Pentru asigurarea independenței energetice, Sistemul energetic național are nevoie urgentă de investiții susținute în noi capacități de producere, precum și de corelarea evoluției acestora cu dezvoltarea rețelelor de distribuție și transport.

Recomandări la nivelul Ministerului Energiei

- întreprinderea de măsuri care să asigure în viitor transpunerea prevederilor actelor legislative europene din sectorul energetic, la termenele stabilite;
- întreprinderea de măsuri care să asigure întocmirea *raportului național intermediar integrat privind energia și clima*, la termenele stabilite prin actele legislative europene din sectorul energetic;
- elaborarea unor proceduri interne privind monitorizarea și actualizarea PNIESC de către Ministerul Energiei (în calitate de coordonator național al raportărilor periodice privind stadiul punerii în aplicare și al actualizării acestui document strategic), la termenele stabilite prin actele legislative europene. În acest sens, se vor dispune măsuri de analiză a PNIESC în vederea identificării aspectelor care necesită a fi actualizate și se va proceda la efectuarea acesteia;
- întreprinderea de măsuri în vederea îndeplinirii condițiilor necesare aprobării prin hotărâre de Guvern a Strategiei energetice naționale, urmărirea implementării acesteia, astfel încât obiectivele sectorului energiei electrice să fie realizate la nivelul țintelor anuale și în termenele aprobate. La elaborarea acestui document strategic vor fi avute în vedere prevederile HG 379/2022 privind aprobarea Metodologiei de elaborare, implementare, monitorizare, evaluare și actualizare a strategiilor guvernamentale;

- întreprinderea de măsuri care să asigure monitorizarea modului de implementare al obiectivelor prevăzute în documentele strategice (Strategii, programe, planuri), inclusiv prin stabilirea de atribuții distincte la nivelul personalului din cadrul compartimentelor ministerului și indicarea unor intervale de raportare;
- analiza și actualizarea *Strategiei de valorificare și promovare a surselor regenerabile de energie*, prin stabilirea de obiective și acțiuni de promovare a surselor regenerabile de energie pe termen mediu și lung;
- efectuarea unei analize asupra documentelor strategice elaborate și asumate de Minister, în vederea corelării obiectivelor stabilite, inclusiv în ceea ce privește potențialul tehnic al surselor regenerabile și modelul de mix de tehnologii de producere a energiei electrice pentru un interval mediu și lung;
- elaborarea, în baza direcțiilor stabilite prin Strategia energetică și a Programului de guvernare, a politicii energetice în care să fie incluse măsuri de stimulare a activităților de investiții în sectorul energiei electrice;
- întreprinderea de măsuri privind transpunerea obiectivelor stabilite în sectorul energiei electrice prin Programele de guvernare, în Programele de investiții derulate la nivelul operatorilor economici aflați sub autoritatea Ministerului Energiei, urmărirea gradului de implementare al proiectelor de investiții și stabilirea unor planuri de măsuri cu termene clare pentru fiecare dintre părțile responsabile;
- elaborarea de programe și planuri de acțiune în sectorul energiei electrice, inclusiv în ceea ce privește dezvoltarea activităților de stocare a energiei electrice, precum și elaborarea de studii pe baza cărora urmează să fie stabilite prioritățile privind investițiile de interes strategic din sectorul energiei electrice;
- analiza stadiului de implementare a programelor/ schemelor de sprijin, inițiate și derulate de Ministerul Energiei pentru promovarea producerii de energie din surse regenerabile, în vederea identificării cauzelor care au determinat întârzieri și stabilirea de măsuri, inclusiv prin prelungirea termenelor de implementare, care să asigure finanțarea proiectelor și îndeplinirea obiectivelor asumate;
- analiza termenelor prevăzute pentru punerea în funcțiune a obiectivelor finanțate prin Fondul pentru modernizare, în vederea corelării cu cele stabilite prin legislația privind decarbonizarea sectorului energetic;
- analiza stabilirii unor criterii de departajare a entităților care solicită finanțare prin programele/ schemele de sprijin din sectorul energiei electrice, în ceea ce privește zona de amplasare a proiectelor de investiții, factorul de capacitate al unităților de producere, acoperirea consumului propriu, etc.;
- întreprinderea de măsuri care să asigure avizarea planurilor de dezvoltare ale operatorilor de distribuție și transport, astfel încât acestea să cuprindă proiectele de investiții prioritare pentru dezvoltarea și modernizarea infrastructurii energetice;
- întreprinderea de măsuri care să asigure promovarea stocării energiei, inclusiv analiza eficienței derulării unor astfel de programe la nivelul operatorilor economici aflați sub autoritatea ministerului;
- promovarea de acțiuni care să conducă la eliminarea decalajului între retragerea din exploatare a unor capacități de producere a energiei electrice și punerea în funcțiune de noi capacități de producere, astfel încât cererea de energie electrică să fie asigurată din producția internă;
- analiza programelor de investiții la nivelul operatorilor economici aflați sub autoritatea Ministerului Energiei, în vederea prioritizării proiectelor de investiții din sectorul energiei electrice, în concordanță cu strategiile și programele asumate, precum și urmărirea implementării acestora;

- stabilirea la nivelul structurilor organizatorice din cadrul Ministerului Energiei a persoanelor responsabile cu monitorizarea obiectivelor de investiții din sectorul energiei electrice derulate la nivelul operatorilor economici aflați sub autoritatea Ministerului Energiei și transpunerea acestor atribuții în fișele de post. Elaborarea de proceduri operaționale prin care să fie stabilite regulile și responsabilitățile pentru monitorizarea obiectivelor de investiții din sectorul energiei electrice, derulate la nivelul operatorilor economici aflați sub autoritatea ministerului, inclusiv în ceea ce privește modul de raportare către conducerea ministerului, pentru a fi luate măsurile necesare pentru realizarea obiectivelor de investiții în termenele asumate/stabilite;
- aprobarea unor indicatori cheie de performanță pentru membrii organelor de conducere și administrare la nivelul operatorilor economici aflați sub autoritatea Ministerului Energiei, care să asigure realizarea integrală a programelor de investiții.

Măsurile luate de conducerea entității în timpul misiunii de audit al performanței

În timpul misiunii de audit, **referitor la aspectele consemnate de auditorii publici externi**, au fost întreprinse următoarele măsuri:

- a fost aprobată Ordonanță de urgență a Guvernului nr. 62/30.06.2023, act normativ prin care Ministerul Energiei a fost desemnat coordonator național al monitorizării implementării PNIESC, al raportărilor periodice privind stadiul punerii în aplicare și al actualizării acestuia. Totodată, la nivelul entității auditate a fost semnat ordinul comun prin care au fost constituite grupuri de lucru cu responsabilități în implementarea măsurilor prevăzute în PNIESC.
- a fost transmisă către Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene propunerea de modificare a PNRR, inclusiv în ceea ce privește decalarea cu 12 luni a termenului propus pentru punerea în funcțiune a unor capacități cu o putere instalată de 950 MW (solar și eolian) și trecerea în conservare a unor capacități de producere a energiei electrice.
- au fost efectuate demersuri privind raportarea stadiului punerii în aplicare a PNIESC, la data finalizării misiunii de audit aceasta aflându-se în proces de elaborare.
- au fost inițiate demersuri (elaborarea Notei de fundamentare și proiect de act normativ) privind modificarea HG nr. 1096/2013 în ceea ce privește stabilirea unui nou termen pentru punerea în funcțiune a obiectivelor de investiții, având în vedere termenul de finalizare al lucrărilor la CTE Iernut.

BIBLIOGRAFIE

1. ANRE, 2023. *Raport de monitorizare a sistemului de promovare a energiei electrice produse din surse regenerabile de energie în anul 2022*. Autoritatea Națională de Reglementare în domeniul Energiei. Disponibil la: <https://anre.ro/surse-regenerabile/>
2. BNR, 2022. *Sondaj privind accesul la finanțare al companiilor nefinanciare din România - Ediție specială privind riscurile generate de schimbările climatice*, Octombrie 2022, Banca Națională a României. Disponibil la: <https://www.bnro.ro/DocumentInformation.aspx?idDocument=41332&idInfoClass=15748>
3. E&Y, 2021. *Renewable Energy Country Attractiveness Index – 61th edition*. Will local ambition fast-track or frustrate the global energy transition?, Ernst&Young. Disponibil la: https://www.ey.com/en_gl/recai/will-local-ambition-fast-track-or-frustrate-the-global-energy-transition
4. IFRC, 2023. *World Disasters Report 2022, 2023*. International Federation of Red Cross and Red Crescent Societies. Disponibil la: <https://www.ifrc.org/document/world-disasters-report-2022> .
5. IRENA, 2023. *Renewable capacity statistics 2023*. International Renewable Energy Agency (IRENA), Abu Dhabi. Disponibil la: <https://www.irena.org/Publications/2023/Mar/Renewable-capacity-statistics-2023>
6. IRENA, 2022. *Renewable Power Generation Costs in 2021*. International Renewable Energy Agency (IRENA), Abu Dhabi. Disponibil la: <https://www.irena.org/publications/2022/Jul/Renewable-Power-Generation-Costs-in-2021>
7. WMO, 2023a. *State of the Global Climate 2022*, World Meteorological Organization (WMO). Disponibil la: https://library.wmo.int/index.php?lvl=notice_display&id=22265.
8. WMO, 2023a. *State of the Climate in Europe 2022*, World Meteorological Organization (WMO – No. 1320). Disponibil la: https://library.wmo.int/index.php?lvl=notice_display&id=22285

Sursa foto: coperta (brusselmorning.com, pngwing.com), pag. 22 (www.slidesgo.com)